

Б Р А Н И Ч

Год. XXIII

Београд, децембар 1935.

Број 12.

Др. Ђорђе Ж. Мирковић, доцент Университета — Београд.

**УГОВОР О СУБВЕНЦИЈИ И ПРИНОС КОЈИ ПО ТОМ
ОСНОВУ ДРЖАВА ДАЈЕ БРОДАРСКИМ
ДРУШТВИМА***

1. Општа разматрања. — Правна природа уговора о субвенцији, који постоји између Државе и бродарских друштава, често се погрешно схвата. Полазећи од тога да се таквим уговором друштва обвезују да за њен рачун преносе пошту и државне службенике (бесплатно или уз снижену цену), неупућени изједначују тај уговор са *возарским поморским уговором* или чак са *грађанским уговором о најму*. Па, сходно томе, сматрају да је државни принос или субвенција *награда за услуге постигнута привредним искоришћавањем брода*.

Површност оваквог схватања, међутим, лако се запажа ако се приступи мало прилежнијој анализи садржине уговора о субвенцији. Таква га анализа претставља у сасвим другој светлости и показује да он на првом месту оптерећује друштво обавезама сасвим друге природе у упоређењу са оном о преносу поште и службеника. Уговор о субвенцији, који од 1929 године постоји између наше Државе и бродарских друштава, набраја на пр. као дужности тих друштава:

1° Сопственим парабродима редовно вршење пловидбе на нарочито означеним пругама, у правцу и са брзином која је утврђена у уговору (чл. 1 и 2).

2° Одржавање у ту сврху исправног пловног парка, који треба да се састоји из одређеног броја бродова¹⁾, разврстаних од стране једног признатог друштва за класификацију бродова (чл. 3).

3° Рад на јачању нашег бродарства, у том смислу што повлашћено друштво мора за „уговорено време“ да изврши „делимичну принову“ свога пловног парка „изградњом нових јединица за „ушврђени износ“ бруто регистар тона“ (чл. 4).

4° Преvoz свих „пошиљака, које пошта по прописима има да отправља“, без нарочите награде (чл. 5).

5° „Код обављања саобраћајне службе, Друштво је дужно настојати, да у првом реду што боље и повољније удовољи наци-

* Овај рад је стварно реферат, који смо по том питању саставили на захтев једне овдашње установе. Верујући да може интересовати и шири круг читалаца, ми га објављујемо.

1) У уговору закљученом са *Јадранском пловидбом* н. пр. тај број износи 48.

оналним прометним и трговачким интересима, те ће с тога при свакој својој одлуци и деловању посветити овима нарочиту пажњу и уздржаваће се од таквих одредаба, које би им биле на штету“ (чл. 6).

6^о Друштво се одриче да без претходног одобрења Министарства саобраћаја склапа „било каква утаначења“ са другим предузећима; да приступа неком картелу, измени тарифе и т. сл. (чл. 7, 9—13).

7^о При вршењу слободног бродарења, оно „не сме подржавати утакмицу у уговорној служби осталих домаћих погодова-них предузећа“ (чл. 8).

8^о „Друштво је дужно споразумети се са државним Железницама о издавању комбинованих возних карата и о изравном отпремању робе и пуотног пртљага, као и изменичном бесплатном афиширању редова возње по станицама и агенцијама“ (чл. 14).

9^о Чланови Управног и Надзорног одбора друштва морају бити наши држављани; председник и генерални директор „могу бити само они за које министарство саобраћаја даде свој пристанак“ (чл. 15).

10^о „Целокупно бродарско особље на бродовима уговорених пруга, као и сав друштвени персонал у земљи морају бити наши држављани“. Њихов одношај према друштву регулисаће се посебним „Службовником“, који одобрава Министарство саобраћаја (чл. 16).

11^о „Набавку нових параброда, чишћење дна, поправке, као и целокупну опрему својих бродова вршиће друштво на домаћим бродоградилштима и код домаћих фирми“. Од тога се само у извесним случајевима може отступити (чл. 17).

12^о Друштво се обвезује да изда одређен број бесплатних годишњих карата и да извесна лица (држ. чиновнике, инвалиде и њима подобне) превози по сниженој тарифи (чл. 21, 22).

Држава, са своје стране, „за прописно и тачно обављање целокупне службе поверене Друштву и свих обвеза преузетих уговором о субвенцији“, обећава да ће за цело време трајања уговора обезбедити друштву „државни принос“ у одређеном износу.

Из напред наведеног садржаја уговора о субвенцији јасно излази да тим уговором Држава настоји: да осигура, у општем интересу, вршење поморског саобраћаја, као једног од облика јавне службе, на линијама, које нису довољно рентабилне да би могле да привуку саме од себе иницијашиву приватних лица; да обезбеди одржавање и обнављање пловног парка трговачке морнарице у стању и на начин, који то намећу потребе националне трговине и привреде; да друштвима која се баве пловидбом на мору, намећне обвезу да своје одлуке и делање подешавају према тим потребама (в. *supra*, 5^о, 6^о); да ограничи утакмицу између таквих националних друштава, утакмицу која би довела до њиховог слабљења у корист одговарајућих иностраних предузећа; да сиречи да највећи део трговачке морнарице, чији је значај за одбрану земље врло велики, падне у руке страних капиталиста; да упославањем, на бродовима субвенционираних друштава, искљу-

чиво наших поданика доведе, с једне стране, до смањивања беспослице, а с друге стране да осигура земљи за случај рата, довољан број извежбаних помораца; да обезбеди успешан развитак оних индустрија које не само да стоје у вези са пловидбом на мору (бродоградилница и др.), него имају још и велики значај за народну одбрану од спољнег непријатеља (в. *supra*, 11°); и најзад да под повољнијим условима осигура превоз морем поште и извесних одређених лица. Укратко речено уговор о субвенцији, или боље, сама субвенција има за циљ да потпомогне задовољење извесних јавно-правних интереса. Склапајући уговор о субвенцији Држава дела не као приватан предузималац, него као носилац тих јавно-правних интереса. Отуда се тај уговор и не може сматрати једним од облика приватно-правних уговора. То је акт власти који се, ако се баш хоће, може да уврсти једино у т. зв. „административне уговоре“²⁾. Обавеза о превозу „поште“ и извесних повлашћених лица, која се обично као доказ супротнога наводи, није у том погледу довољно убедљива: По мишљењу многих правника, пре свега, отправљање поште је *јавна служба*; осим тога, та обавеза о превозу поште и државних службеника је само једна од обавеза међу читавим низом других, које су у „уговору о субвенцији“ истакнуте на првом месту; са искључивим позивом на њу, према томе, не може се одређивати правна природа тог уговора.

Ови разлози су учинили да се, у Поморско-правној науци и Судској пракси, уговор, који регулише односе између Државе и поморских друштава и који се код нас назива „уговор о субвенцији“, сматра *погодбом о вршењу јавне службе (marché de service public)*. Па сходно томе држи се:

1° Да Држава има *право да раскине ту погодбу кад год нађе да јој то налажу јавни интереси*, па чак и када је она закључена на одређено време: свако друго гледиште сводило би се на тврђење да постоје случајеви *сукоба у којима треба даши превагу приватним интересима над јавним*. Разуме се да противна страна, ако то раскидање погодбе по једностраној одлуци власти наступи, задржава право на евентуалну накнаду штете (в. *infra*).

2° Да је за спорове, који се појаве при извршењу једне такве погодбе, надлежна „административна јурисдикција“³⁾, а не редован суд.

3° Да се субвенција не може, бар не за свој највећи део, изједначити са возарином (*fret*) или наградом за превоз робе и путника⁴⁾.

²⁾ Тиме се можда објашњава чињеница да у Француској уговор о субвенцији, као израз за обележавање спорузма између Државе и поморских друштава о давању субвенције, *не постоји*. Тај израз је замењен изразом „*convention postale*“.

³⁾ Вид.: G. Ripert, *Droit maritime*, Paris, 1929, t. I. n° 213—221 и нарочито n° 216.

⁴⁾ G. Ripert, *op. cit.*, t. II. n° 1312, стр. 269; Lyon-Caen et Renault, *Traité de Droit commercial*, Paris 5e éd., t. V 1931, n° 27; R. Verneaux, *La fortune de mer. Étude sur l'organisation de la responsabilité des propriétaires de navires*. Rec. de légis. de Toulouse, 1906, 1907, t. II. стр. 293 et suiv.; Prodromides, *Des restrictions*

4^о Да према томе, субвенција у начелу не улази у састав *активе поморске имовине* приликом њеног „абандонирања“⁵⁾. И што је врло важно, док су неки стручњаци предлагали да се овако постављено правило примени само на онај део субвенције, који *премаша награду* за обављени поштански превоз или превоз повлашћених особа, дотле Судска пракса изјављује да се субвенција не може растављати на поједине делове; да је „indécomposable“ и да се зато ни делимачно не сме уврстити у ред вредности поморске имовине⁶⁾. То је гледиште 1924 године прихваћено и спроведено у Bruxelles-ској конвенцији (чл. 5) од стране претставника *du Comité maritime international*.

5^о Полазећи од тога да субвенција није возарина или награда за извршени пренос ствари или лица; друкчије речено, с обзиром на то да она није „зарада коју доносе поморска путовања“, већ да претставља „потстицање бродарства“ („des encouragements donnés à l'industrie des armements“⁷⁾), сматра се, са правом уосталом, да се субвенција не сме претварати у добит, коју би делили чланови повлашћеног друштва. Само да се разумемо. Из предњих редова не сме се закључити да се код оваквог схватања субвенције иде за тим да се онемогући свако остваривање добити, које би дошло захваљујући њој. Не. Свакако не. Таквом закључку би се противио и сам циљ те субвенције: она, понављамо, треба да омогући експлоатисање нерентабилних или недовољно рентабилних линија и успешну борбу са конкурентним страним бродарским друштвима, на самим тим и извесну зараду тамо, где је не би било. Али та зарада мора бити *пристојна, умерена, и да не прелази оно што би се и иначе, према вредности уложеног капитала и рада, могло очекивати*.

Под утицајем те идеје, у Француској се, на пример⁸⁾, од пре шест година, у уговорима о субвенцији (т. зв. *conventions postales*) уноси „клаузула о ревизији“, у намери да се путем те клаузуле омогући прилагођавање износа субвенције резултатима, које даје експлоатисање бродова повлашћеног друштва⁹⁾. Истом прав-

légales à la responsabilité des propriétaires de navires, Paris 1919, n° 227; G. Mirkovitch, *Navire et patrimoine de mer*, Bordeaux 1932, стр. 225; René Bayssière, *Le Droit commercial maritime du Maroc Français*, Rabat 1934, стр. 209 *in fine*.

⁵⁾ У истом смислу и: писци наведени у примедби 4), као и Danjon, *Traité de Droit maritime*, Paris t. II (1926), n° 701. — Абандон је правна радња којом се, поводом наплате потраживања проузрокованих кривцом бродских намештеника, означаје актива поморске имовине као нарочити и искључиви скуп добара из кога се има извршити та наплата. *Абандонирање* је према томе користовање установе абандона од стране бродовласника.

⁶⁾ Овакво је становиште Судска пракса први пут заузела у Сјед. Амер. државама поводом катастрофе пароброда „Bourgogne“ (вид. G. Ripert, *op. cit.*, t. II, стр. 269 *in fine*).

⁷⁾ Danjon, *op. cit.*, t. II, стр. 412 (n° 701).

⁸⁾ Узимамо радо ту земљу у обзир са разлога што се у њој више него игде настоји да, разним заштитним мерама, обезбеди успешан развитак „индустрије на мору“. Осим тога, на нашим обалама још увек се примењује II књ. француског Трг. законика, која је посвећена Поморском праву.

⁹⁾ Ради олакшавања употребе *клаузуле о ревизији субвенције* води се, под контролом Државе, нарочито књиговодство за линије, чије је одржавање предвиђено у уговору.

ном и привредном ефекту служе и: *право учествовања у подели друштвене добити*, чим она пређе извесну одређену суму, као и *право на део ликвидацијског вишка*, у случају престанка предузећа, која се у Француској, при закључивању уговора о субвенцији, од неког времена стално предвиђају у корист државе.

II. Правна природа уговора о субвенцији и саме субвенције код нас. — С обзиром на већ изложени садржај уговора о субвенцији, који од 1929 године регулишу односе између наше Државе и националних пловидбених друштава, ми не сумњамо да се ти уговори не могу сматрати за нарочиту примену поморског возарског уговора, а још мање обичног грађанског уговора о најму: они могу сачињавати једино *погодбе о вршењу јавне службе* или тачније *погодбе о пошпомагању повлашћених друштава у циљу обезбеђења вршења одређене службе и ради заштите још неких јавно-правних особито важних интереса* (интерес развитка пловидбе по мору, индустрије бродоградње, поморске трговине и т. д.).

У прилог оваквог закључка иде и сама клаузула о ревизији, коју предвиђају сви наши уговори о субвенцији и која гласи: „Ако би се за трајања уговора опште економске и валутарне прилике измениле толико да би једна од уговорених страна од даљег извршења имала *неоправдано већу корист* односно већу штету, моћи ће се приступити ревизији“ државног приноса (чл. 27). Ова клаузула, јасно показује да се субвенција не сме сматрати зарадом коју доноси експлоатација брода.

III. Питање измене уговора о субвенцији (смањивање или укидање државног приноса). — Таква правна природа уговора о субвенцији и саме субвенције, као и наведена клаузула о ревизији, морале су имати свога дејства и на саму могућност измене тог уговора по вољи једне од уговорних страна, нарочито по вољи Државе.

1. С позивом на клаузулу о ревизији приноса Државе, она је овлашћена да доказује да друштво од даљег извршења уговора има „неоправдано већу корист“, корист која није у сразмери са резултатима експлоатације друштвених бродова, и да, према томе, треба смањити тај принос. У циљу прибављања материјала за такво доказивање, Држава може да прегледа књиговодство, које је друштво „за редован од ње хонорисани саобраћај“ дужно да води и то одвојено од књиговодства за остале пловидбе (чл. 37). У случају да се Држава и заинтересовано друштво не сложе у питању захтева за смањење субвенције, коначну одлуку по том захтеву доноси избрани суд (чл. 27). Од овога ће се моћи отступити т. ј. за спор који би се тим поводом појавио биће надлежан редован суд само тада, ако се усвоји гледиште по коме је Закон о држ. правобраниоштву (чл. 24) укинуо све клаузуле о изабраним судовима предвиђене у уговорима закљученим са Државом чак и пре доношења тог закона.

2. Уговор о субвенцији је синалагматичан (теретан) уговор. Према томе, ако би се утврдило да се неко од повлашћених друштава не придржава тог уговора; да не извршује у потпуности или никако извесне од примљених обавеза, Држава има право да

одбије да му исплати тражени принос истичући *приговор о неизвршењу уговора (exceptio non adimpleti contractus)* (вид. § 918 Аустр. грађ. зак. који важи и у Далмацији). У ту сврху она би могла да испита на пример да ли се свако од друштава у питању, рецимо „Јадранска пловидба“, придржавало чл. 4 уговора, по коме је дужно да за „уговорено време“ изгради „нових јединица за укупно седам хиљада бруто регистар тона“ и то: до конца буџетске 1930/31 године најмање 1400 бруто регистар тона, а у току наредних буџетских година најмање по 800 таквих тона. Уосталом, међу читавим низом других обавеза ми верујемо да ће бити таквих, којих се друштва нису никако или не довољно придржавала.

Напомињемо да конвенционалне казне, предвиђене у чл. 31 и 32 уговора, не могу бити сметње за примену приговора *non adimpleti contractus*: оне претстављају само унапред и споразумно одређивање накнаде штете, која ће наступити за једну уговорну страну, ако друга делимично или потпуно не изврши своје обавезе из уговора у питању; другим речима, конвенционалне казне „служе за отклањање сваке тешкоће око процене штете која је нанета повериоцу и око висине дуговане му накнаде“¹⁰); али оне не мењају битне карактеристике синалагаматичног уговора, нити укидају могућност његовог прекида у случајевима у којима она иначе постоји.

3. Најзад, под претпоставком да су друштва у свему извршила са Државом склопљени уговор, у случају редуцирања субвенција на основу једностране одлуке надлежног органа, тиме погођеним друштвима не остаје ништа друго до право да траже накнаду евентуалне штете.

Та накнада имала би бити одређена с обзиром на:

1^о штету, коју та друштва трпе услед тога што даље (за све уговорено време) не преносе пошту уз награду;

2^о штету, која погађа друштва због тога што су, укидањем субвенција, била принуђена да престану са одржавањем извесних поморских саобраћајних линија, и самим тим дошла у *немогућност да изврше већ закључене уговоре о превозу робе*, који су се односили на те линије; и

3^о с обзиром на претрпљену штету услед *изгубљене добити*, која се има *израчунати, не према висини субвенције, него, сразмерно капиталу и раду уложеним у предузећа повлашћених друштава*. Правна природа и циљ уговора о субвенцији, као и ње саме, показују да она има за задатак да омогући да капитал и рад, пласирани у нерентабилне иако по опште интересе корисне послове, добију правичну награду; али баш таква правна природа и такав циљ субвенције забрањују да се она у начелу замишља као нека зарада, произашла из привредног искоришћавања морепловства; зарада која би се имала узети у целости за измаклу добит при процени штете наступиле за друштво због неизвршења уговора о субвенцији од стране Државе. Утолико пре, што *de*

¹⁰ М. Planiol et G. Ripert, *Traité élémentaire de Droit civil*, 11e éd. 1931, t. II, n° 254; вид. исто тако n° 253, 255—277.

facto измакле добити не би било, пошто давање субвенције бродарским друштвима претпоставља да та бродарска друштва врше пасивну пловидбу. Под таквим околностима, понављамо, ако би од додељене субвенције и имала право да очекују неку зараду, то може бити само зарада која одговара интересу, који под нормалним условима треба да донесе, за експлоатисање уговорених линија, од тих друштава уложени капитал и рад.

Овако израчуната накнада штете била би, држимо, нижа од данашњег износа државног приноса. Ради се, уосталом, о једном фактичком питању, за чије се решење са више сигурности може рећи да ће бити повољно за Државу тек пошто се процени имовина субвенционираних друштава и прегледају њихове књиге, које се односе на уговорене друге. Пре такве процене и прегледа сматрамо да не би било препоручљиво доносити ма какву одлуку.

Драгомир И. Ивковић, адвокат — Београд.

МЕНИЧНИ ПЛАТНИ НАЛОГ ПО ЗАСТРЕЛОЈ МЕНИЦИ.

При ступању на снагу новог закона, док се не кристалише пракса његове примене, увек има одредаба које се разнолико примењују. И уколико је закон дуже у примени утолико се смањује и број његових одредаба, које одступају од праве воље законодавчеве. То је природно. Најбољи учитељ закона јесте његова свакодневна и што чешћа примена. Применити правилно једну одредбу први пут, применити је исто тако други, трећи пут, потврдити овакву примену и мишљењем вишег суда, значи: кристалисати за свагда жељу законодавчеву изражену у норми у питању. Али није само ово пут ка правилној примени. Може нижи суд при примени одступити од правога смисла закона и ако виши суд такву његову радњу маркира као повреду закона, а нижи суд у будућој примени исте норме правилно мишљење вишега суда усвоји, онда је то такође кристалисање смисла закона.

* * *

Ступањем на снагу Грађанског парничног поступка од 13 јула 1929 год. било је код судова подвојености о томе: да ли се при тражењу меничног платног налога по меници, противу које туженик може приговорити застарелост, има издати менични платни налог или се предлог потражиоца за издавање меничног платног налога има одбити? Поред овога спорно је у пракси судова и то: да ли се код случаја одбијања предлога за издавање меничног платног налога има одредити рочиште за усмену спорну расправу по прописима Грађанског парничног поступка, у ком се случају предлог за издавање таквог налога има сматрати као тужба у редовном спору или ће се и сама таква тужба одбацити?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RO Ова подвојеност и спорност долазиле су поглавито услед тога, што се од стране судова постављало питање: да ли се на поступак у меничним и чековним споровима из другог одсека седмог дела, који део нормира нарочите врсте поступка, има примењивати и други став § 642 Грађанског парничног поступка из првог одсека истог дела, који одсек говори о мандатном поступку? Тај став § 624 дословно гласи: „Ради наплате тражбине, против које би могао туженик приговорити застарелост, може суд само онда издати платни налог ако тужилац већ у тужби исправама како су означене у § 641 докаже, да је застаревање прекинуто или заустављено“. Ако би се питање поставило јасније, онда је суштина подвојености у томе: да ли приликом одлучивања о предлогу за издавање меничног платног налога суд узима застарелост менице по званичној дужности у обзир или се препушта вољи дужника, да се он на ту застарелост позива у приговорима против издатог меничног платног налога?

Ако расправљамо ову спорност у обиму прво постављеног питања: да ли приликом издавања меничног платног налога долази до примене други став § 642 Грађанског парничног поступка, ми би дали за право онима који мисле, да тај пропис не налази примене при издавању меничног платног налога. Образложење следује. Други одсек седмог дела Грађанског парничног поступка, који нормира поступак у меничним и чековним споровима, садржи прописе — §§ 649, 650, 651, 652 и 653 — који искључиво налазе примене само у поступку по меничним и чековним споровима. Сем ових тај одсек садржи и § 654, који наређује, да ће се: „Ако се у тужби предложи, да се изда менични или чековни платни налог“, „примењивати на даљи поступак наређења §§ 643—648, изузев прописе става 2 и 3 § 647.“ За наше образложење од важности је последњи наведени пропис. Он указује на „сходну“ примену у меничним и чековним споровима §§ 643 — 648 Грађанског парничног поступка, дакле оних, који нормирају мандатни поступак. Те прописе из мандатног поступка суд примењује и у поступку у меничним и чековним споровима. Али само те. Не и оне који им предходе а налазе се у првом одсеку седмог дела Грађанског парничног поступка — §§ 641 и 642, — као и оне које је сам § 654 искључио, а то су ставови 2 и 3 § 647 Грађанског парничног поступка. Како се пропис § 642 става 2 Грађанског парничног поступка налази ван опсега оних прописа мандатног поступка који налазе примене у меничном и чековном поступку, то суд при предлогу за издавање меничног платног налога неће бити везан применом истог прописа, већ ће донети своју одлуку имајући у виду првенствено прописе §§ 649 — 654 закључно а затим и §§ 643 — 648 Грађанског парничног поступка.

Посматрамо судску подвојеност у обиму другопостављеног питања: да ли приликом одлучивања о предлогу за издавање меничног платног налога суд узима застарелост менице по званичној дужности у обзир или се препушта вољи дужника, да се он на ту застарелост позива у приговорима против издатог менич-

ног платног налога? Питање спорније и одговор на исто много важнији.

Одговор на ово питање мора се дати обзиром на прописе Грађанског парничног поступка који налазе примену у меничним споровима. Од важности је пропис § 651 наглашеног поступка. Он нормира: да се менични платни налог може тражити по меници „која има све законске услове ваљаности и против чије истинитости нема никакве сумње“. Поставља се питање шта се све подразумева под законском ваљаношћу менице? На то нам дају одговор § 1 Меничног закона за трасирану и § 103 истог закона за сопствену меницу. Ако трасирана и сопствена меница садрже све битне састојке нормиране у §§ 1 и 103, онда су оне законски ваљане. Ако им недостаје неки од тих састојака онда оне нису по закону ваљане. Да би изнашли оне састојке, који меницу чине ваљаном, морамо интерпретирати и §§ 2 и 104 Меничног закона. Ова два последња прописа издвајају битне од обичних састојака трасиране и сопствене менице. По свим овде наведеним прописима Меничног закона битни састојци трасиране менице су: 1) означање да је меница; 2) безусловни упут да се плати одређена свота новаца; 3) име трасата; 4) име ремитента; 5) означање дана издања; и 6) потпис трасанта. Битни састојци сопствене менице су: 1) означање да је меница; 2) безусловно обећање да ће одређена свота новаца бити плаћена; 3) име ремитента; 4) означање дана издања и 5) потпис издаваоца. Ако трасирана меница има означених шест, а сопствена меница означених пет битних састојака, онда су оне правоваљане и ако би противу њих дужник могао истаћи приговор застарелости. Излази, да суд при предлогу за издавање меничног платног налога а код оцене законске ваљаности менице не води рачуна о застарелости исте, јер застарелост излази из круга законске ваљаности менице. Суд није позван да застарелост менице цени ни у моменту оцене њене истинитости. То је сасвим јасно. Ово не треба ни дискутовати. Па кад § 651 Грађанског парничног поступка наређује, да се може тражити менични платни налог по меници, која „има све законске услове ваљаности и против чије истинитости нема никакве сумње“ онда суд, ако је уз предлог за издавање меничног платног налога поднета и ваљана и истинита меница, не може потражиоца одбити од предлога, већ је дужан издати менични платни налог, а туженику остаје право да питање застарелости менице истиче у приговорима противу издатог меничног платног налога.

Да би све ово било јасније наглашујемо: да ни други став § 642 Грађ. парничног поступка не нормира принцип узимања застарелости по званичној дужности у обзир код мандатног поступка. Узети застарелост по званичној дужности у обзир значи, констатовати, не само да та застарелост постоји, већ и надовезати на ту застарелост све оне последице које она собом доноси. Да се изразимо боље: узети застарелост исправе по званичној дужности у обзир значи, од стране суда констатовати, да је наступио губитак свију права изражених у исправу тако, да их ималац исправе не може више судским путем остваривати. На-

даже ли такву констатацију суду други став § 642 Грађанског парничног поступка? Не. Он само нормира, да суд не може издати платни налог по исправи противу које би туженик могао приговорити застарелост, ако тужилац у самој тужби, којом тражи издавање платног налога, исправама, означеним у § 641 Грађанског парничног поступка, не докаже, да је застарелост прекинута или обустављена. Али тај пропис не забрањује тужиоцу да своје право остварује тужбом у редовном поступку. То се види из следећег: § 648 Грађанског парничног поступка, који налази примену и у мандатном поступку и поступку у меничним и чековним споровима, наређује: „Ако се предлог, да се изда платни налог не може уважити, онда ће суд, уколико је тужба погодна да се по њој одреди рочиште за усмену расправу пред њим, поступити по прописима овога закона, иначе ће се тужба одбацити.“ Код овакве стилизације другог става § 642 и § 648 Грађанског парничног поступка суд има код негативне примене првог прописа, да одреди рочиште за усмену расправу по другом пропису. У том поступку од туженика зависи приговор застарелости. Он га може истаћи или не. У првом случају, ако застарелост постоји, биће тужба одбачена. У другом случају, ако нема каквих других разлога за негирање тужбеног тражења, донеће се пресуда у смислу тужбе. Све зависно од туженика. Па зар то није оно правило, које је нормирано у § 949 Грађанског законика за Краљевину Србију од 11 марта 1844 г. а које гласи: „Странама стоји на вољи, употребити застарелост или не употребити. И суд, ако се стране на застарелост не позову, сам по себи, неће је у призрење узети“.

Резиме: ступањем на снагу Грађанског парничног поступка од 13 јула 1929 год. није ни укинут ни измењен § 949 Грађанског законика за Краљевину Србију од 11 марта 1844 год., те према томе суд није позван да по званичној дужности узима застарелост у обзир при издавању меничног платног налога, већ ће, ако меница има законске услове ваљаности и ако нема сумње у њену истинитост, издати менични платни налог а туженику остаје право, да застарелост истиче у приговорима противу издатог меничног платног налога, док § 648 Грађанског парничног поступка налази примену у поступку у меничним споровима само онда ако меница нема све законске услове ваљаности и ако противу њене истинитости има какве сумње.

Др. Јурај Кулаш, адвокат — Београд.

ПРОБЛЕМ АКЦЕСОРНЕ ПРИРОДЕ САУЧЕШЊА. *)

Проблем акцесорне природе саучешња један је од најкомпликованијих проблема кривичнога права. О томе проблему из-

*) Поводом књиге г. Др. *Боривоја Пешковића*: Проблем акцесорне природе саучешња.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нели су своја мишљења ваљда сви истакнутији писци кривичнога права и о њему постоји безбројно много теорија и дефиниција, тако да се у томе, готово би смо рекли хаосу разних теорија и мишљења, тешко сналази и један рутинирани познавалац кривичнога права. Слетствено томе први услов за свакога писца, који жели да се бави овим проблемом, свакако би био тај, да добро познаје готово непрегледну литературу по овоме питању, нарочито немачку. Осим тога сами проблем акцесорне природе саучешћа уско је везан уз неке друге проблеме кривичнога права, нарочито уз проблем каузалитета у кривичном праву и сваки аутор, који жели да се бави проблемом акцесорне природе саучешћа, мора силом прилика да се позабави и питањем каузалитета у кривичном праву. Истина проблем каузалитета у кривичном праву остао је до данас нерешен, али сама та чињеница не ослобађа ни једнога аутора, који се бави проблемом акцесорне природе саучешћа, да баци поглед и то критички поглед на постојеће теорије каузалитета, а уколико га има, и да изнесе по томе питању и своје оригинално гледиште. Сам аутор, чије дело овде приказујемо, пошао је још и даље: он посматра поменути проблем са гледишта бипартиције и трипартиције, тако да горе споменуте примедбе важе за њега још и у већој мери. Посматрајући горњи проблем на тако проширеној основици аутор мора да поред осталог барем у сумарним потезима пружи слику бипартитног и трипартитног система као и да изнесе разлоге, с којих се опредељује за један од ових. А што вреди за аутора вреди у извесној мери и за његове рецензенте, па ћемо се и ми у овоме нашем приказу тога држати.

1) Проф. нашег универзитета Др. Тома Живановић у једном низу својих радова (1) разрадио је један нови систем кривичнога права за разлику од бипартитног система, који је до тада, а и дан данас доминира у кривичном праву. Ми смо рекли „разрадио“ са разлога, што се овде не можемо детаљно упуштати у оцену, да ли је његовим делима збиља ударен темељ трипартицији као новоме систему кривичнога права или тај систем вуче своје порекло од раније. Не упуштајући се дакле у оцену, коме припада право приоритета на трипартицију као нови систем кривичнога права, морамо споменути само следеће: да су антрополошка и социјолошка школа у кривичном праву већ концем прошлога столећа истицале, да се у системима кривичнога права мора учиниоцу кривичнога дела — кривцу — посветити нарочита пажња и дати неки засебан положај. Те идеје истицали су Фери, Ланца, Лист, а и раније од њих Ломброзова антрополошка школа, па и цели низ других писаца, о чему по нашем мишљењу не може бити сумње. (2) Постоји факат, да су антропо-

1) в. Др. Т. Живановић, Основни проблеми, даље Основи кривичнога права, Морални елеменат у појму кривичнога дела (додатак Основним проблемима), даље чланци: Драговољни одустанак од покушаја, Архив 1923, књ. 23, стр. 321 и даље. Посебне личне отежавне и олакшаване околности, нарочито ванредни облици вивности с погледом на акцесорну природу саучешћа (Архив, 1922, књ. 21, стр. 348 и даље.

2) в. о томе: Др. Живановић, Основни проблеми, Чубински, Коментар крив.

лошка и позитивна школа својим истицањем и детаљним проучавањем кривца унеле велике промене на дотадања гледишта кривичнога права. Оправданост овога поступка и више је него очигледна. А као последица ових реформи нужно се тражи и реформа досадањег бипартитнога система, који са своја два основна појма — кривично дело и казна — не може више, како изгледа, да одговара данашњим захтевима кривичнога права. Уосталом и на први поглед изгледа данас свакоме јасно, да кривац као такав треба поред кривичнога дела и казне заузети неки засебан положај у науци кривичнога права, па и у његовој систематици, као и да тај положај ни у којем случају не може бити од секундарног значења. Друго је питање, да ли она као таква може успешно заменити досадањи бипартитни систем. Морамо одмах споменути, да се о трипартицији као систему није баш много расправљало у литератури кривичнога права, како у иностраној тако и у нашој. То нас не треба много чудити, када се зна, да је трипартиција дошла као контраст досадањем бипартитном систему који је толико времена доминирао у кривичном праву, а и данас доминира, па је разумљиво, да је као једна велика новост била примљена са јаком резервом. Не можемо стога ни рећи унапред, како ће се трипартитни систем развијати у будућности, да ли ће заузети место досадањег бипартитног система или ће само бипартиција морати да доживи извесне, макар и веће измене, да би се прилагодила данашњем стању и схватањима, која владају у кривичном праву. Цели низ проблема кривичнога права посматран са гледишта трипартиције и њенога објективнога схватања појма кривичнога дела добива сасма други изглед него када се ти проблеми посматрају са гледишта дихотомије.

Ми налазимо да се сватање кривичнога дела са чисто објективнога гледишта не да одржати. Кривично дело без виности није кривично дело, јер је виност један од конститутивних елемената његових, без кога се оно не да ни замислити. То су уосталом већ и раније приметили критичари трипартиције, макар се можда и нису при томе изразили онако, како је то требало. Професор Перић (3) критикујући трипартицију каже, да је кривично дело збир чињења и извршиоца чињења. Свакако верујемо да је мисао Перићева била тачна, само начин како се изразио био је и више него незграпан, тако да проф. Живановић с правом приговара томе мишљењу, да је нетачно. Када би се наиме узело, да је кривично дело збир чињења и извршиоца (у ствари једна бесмислица) онда би се морало узети, да је и у једном научном делу садржан његов писац. У ствари ту се не ради о збиру чињења и извршиоца чињења него о објективним и субјективним, вањским и нутарњим манифестацијама кривичнога дела, које се једне од других не могу раздвојити, а да се тиме не уништи и сам појам кривичнога дела. Сликвито би се то дало претстави-

законика, 1934. стр. 51, као и од истога „Проблем“ Београд, 1925. стр. 9 и даље. Види исто тако од Чубинскога „Општа карактеристика нових школа у кривичном праву.

³⁾ Видети о томе детаљније код Др. Живановића, Основни проблеми, стр. 15. прим. 2.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ти на следећи начин: кривично дело без виности исто је, као кад би неко за кип човека казао, да је то човек, другим речима, када би из човека извадио оно, што га чини живим бићем, дакле и човеком. Као што смо већ казали свакако је тачно тврђење Др. Живановића (4) да би на основу Перићевог сватања морали узети, да и једно научно дело садржава и свога писца. Али одатле никако не следи као погрешно и оно, што ми тврдимо, да се наиме једно научно дело односно један сто не даду сасма издвојити од свога аутора, који су их правили. Научно дело ако и не садржаје у себи писца, свакако садржава једну мисаону радњу, која је унета у то научно дело и без које оно не би ни било научно дело. А исто тако и један сто се не да замислити без мисаоне радње столара, који га је правео. Да се још једном ради јасноће изразимо сликовито. Уметничко дело једнога скулптора свакако не садржи у себи и самога скулптора, али нема сумње да садржи нешто од тога скулптора, што га чини различитим од осталих на изглед можда истих кипова. Са чисто објективног гледишта и уметнички израђени и неуметнички кип библи би једно те исто, једна материја и евентуално ништа више. Али у уметничком кипу садржана је и она идеја његовога ствараоца, која га чини уметничким делом. Та идеја се не да издвојити из уметничкога дела сем под једним условом: да се уништи и само дело, да оно више и не буде уметничко. Тако и кривично дело истина не садржава у себи кривца, али садржава његову виност и без те виности оно уопште и не може бити кривично. Ако А објеси Б онда је то кривично дело само ради тога, што постоји виност извршиоца; али ако то исто учини држава извршујући преко свога органа право кажњавања, онда то није кривично дело, јер нема ничије виности. Сличан приговор као и Перић ставља трипартицији Маковски, али како се изражава на исти начин као и Перић, то и за њега важи све што је напред речено. (5) Уз приговор Ланглеа и одговор Живановића на тај приговор (6) можемо овде приметити само толико: истина је, да се мере безбедности примењују и на неурачунљива лица уопште и не спадају у кривично право, о чему овде не можемо говорити детаљније него ћемо се на то питање вратити, када будемо говорили о санкцијама кривичнога права, који рад спремамо. Овде можемо рећи само толико, да би приговор Др. Живановића свакако био јак, када би се узело, како се то већином у теорији и позитивним законима узима, да и неурачунљива лица могу извршити кривично дело. Ми наиме налазимо, да деловања неурачунљивих лица по природи саме ствари не могу ни бити кривична и да је таково сватање једна бесмислица. По тој логици ми би смо једнаким правом могли рећи, да је и ветар, који је оборео циглу и ова пала на пролазника, па га усмртила, такођер извршио једно кривично дело, барем објективно кривично дело. Теорију о објективном сватању кривичнога дела трипартиција је:

4) Живановић, Основни проблеми стр. 15.

5) Живановић, Основни проблеми стр. 16.

6) Живановић, Основни проблеми стр. 16.

засновала на негативним странама бипартиције и њенога субјективно-објективнога сватања кривичнога дела, које је често пута било инконсеквентно и нелогично. На основу тога закључило се, да се кривично дело мора посматрати са чисто објективнога гледишта, а да се при томе никада није уверљиво доказало, да кривично дело може постојати без виности. Тако Др. Живановић (7) истиче, да се кривична дела квалифицирана последицом (die durch den Erfolg qualifizierten Delikte) кажњавају, иако извршилац није вин. Али то још није доказ, да кривично дело треба сватити чисто објективно. У првом реду што се ту заправо ради о једном изузетку и никако не би било оправдано тај изузетак претворити у правило и поврх свега то правило правдати самим тим изузетком. Осим тога у интересу што боље заштите правних добара и интереса кажњава се извршиоца и за таква кривична дела, за која се не може рећи, да је вин; али та деловања уско су везана за друга деловања истога извршиоца, за која је он вин. Исто тако ми налазимо, да је и по општој теорији предмет репресије кривца, а не кривично дело, и ни по чему не налазимо, да би и ради тога требало кривично дело сватити чисто објективно. Кривца се кажњава за извршено кривично дело, а према интензитету виности манифестоване у вањском свету објективном страном кривичнога дела, па се према томе ни по општој теорији не кажњава кривично дело него кривац.

Чисто објективно сватање кривичнога дела изгледа нам исто толико неумесним као и позната теорија о прекиду узрочне везе и интелектуалном извршиоцу и по својим тумачењима много сличе једно на друго. И једно и друго наине траже решење запреке, која им се супроставила, на један немогућ начин. Теорија о посредном извршиоцу наине на тај начин, што је конструисала појам о прекиду узрочне везе, али на тај начин срушила и цели проблем каузалитета. Објективно сватање кривичнога дела опет на тај начин, што је из појма кривичнога дела избацило виност, али тиме уједно учинило, да то деловање више и није кривично. Нити се логички може замислити каузалитет са прекидом узрочне везе нити кривично дело, када се из њега избаци виност.

Уза све напред наведено ми ипак налазимо, да је трипартитни систем — систем будућности, остаје само питање, какве ће он реформе морати доживити, да би га се могло усвојити у науци кривичнога права. При томе морамо ипак нарочито нагласити, да се појам кривичнога дела неће моћи посматрати са чисто објективног гледишта, јер, као што смо већ раније истакли, такво једно гледиште логички се не може одржати. А не можемо усвојити ни гледиште, да је трипартитни систем постао неки општи систем у кривичном праву, јер је бипартиција до данас одржала свој доминантни положај, па макар јој је тај положај и знатно пољуљан. Једна од великих мана трипартитног система је поред већ поменутога чисто објективнога сватања кривичнога дела и то, да је од бипартитног система много компликованији и непрегледнији, па према томе у

7) Види о томе код *Живановића*, Основни проблеми, додаток стр. 199: О субјективном („моралном“ елементу у појму кривичнога дела.

У систематици кривичнога права значи у томе погледу један минус према бипартицији. Дакако то само по себи не би могло бити довољан разлог, да се на усвоји трипартицију насупрот бипартицији, која збиља има у себи доста и то осетљивих празнина. А ако је потребно успут рећи нешто и о приоритету трипартиције, на који полажу право Фери, Ланца, Живановић (па чак и неки други) ми налазимо ипак, да је трипартицију као систем до крајњих њених консеквенца први израдио Др. Живановић, што нам је утолико милије констатовати, јер се овде ради о једном професору нашега универзитета.

II). Као што је и по себи разумљиво и како смо то већ раније рекли, аутор је морао у првом реду да се позабави са трипартицијом у односу према бипартицији с обзиром на начин, на који је решио да расправља о постављеном проблему. При томе одмах пада у очи једно: аутор је дословно усвојио гледишта Др. Живановића, па што више није нашао за потребно ни да баци један критички поглед на бипартицију и трипартицију, тако да би барем имали осећај, да је аутор пригрлио трипартицију са свима разлозима свога учитеља свесно, другим речима речено са пуном спознајом, да је тај нови систем кривичнога права збиља бољи од бипартиције. Осим тога његове напомене о трипартицији су разасуте по целој делу, а то није смело бити у овоме случају, ако је хтео да му само дело буде прегледније. Ми смо већ казали, да се трипартиција не може ни у којем случају назвати неким опште усвојеним системом. Истина идеје трипартиције усвајане су од појединих писаца кривичнога права, али је све то ипак до данас остала једна више, мање спорадична појава, а далеко је и од тога, да би се ради тога цели низ писаца кривичнога права могао назвати присталицама трипартиције. Коначно како се ни у странџ, а ни у нашој литератури кривичнога права није много писало о трипартицији, аутор је свакако требао искористити ту прилику, да се њома мало више позабави и да је оцени на мало самосталнији начин него што је он то учинио.

Али не само трипартицију као такову него и цели низ других проблема усвојио је аутор у целости према мишљењу и разлагањима Др. Живановића, и то усвојио као неку догму, на коју се уопште ни не сме критички погледати. Тако н. пр. појам противправности он узима дословно од свога учитеља и у целости се идентификује са његовим мишљењем (стр. 93.) (8) Исто тако у питању каузалитета он без даљег усваја теорију Др. Живановића, за коју смо ми већ раније у једном своме чланку показали, да је погрешна и да се не да одржати у кривичном праву. (9) А у сваком случају, када је аутор и сам видео, да се непрестано мора дотичати Буријеве теорије каузалитета, онда најмање што је морао учинити било је то, да макар у кратким потезима прикаже ту теорију са својим критичким примедбама, кад већ

⁸⁾ Др. Живановић, Основи, О. Д. § 23.

⁹⁾ Др. Кулаш, Принцип каузалитета у кривичном праву, Бранич, бр. 7—8 1934. год.

непрестано тврди да је погрешна. По Буријевој теорији (10) сви су услови узроци и то мишљење не само да није погрешно него је и једино тачно, јер то је филозофски појам каузалитета. Незгодна је само страна Буријеве теорије, што је услове разделила на релевантне и ирелевантне, а да није пружила неки тачан и сигуран критеријум за разликовање једних од других. (11) Радње саучесника су исто тако узроци последице у питању као и радње извршиоца, а разлика се између једних и других може ставити само утолико, у којој мери једне или друге придоносе остварењу последице, питање, које се може једнако поставити и код саизвршилаца кривичнога дела. Уместо тога аутор на стр. 67. свога дела каже, да је Буријева теорија каузалитета погрешна, па наставља даље: „а да је збиља погрешна, то ћемо видети доцније детаљније“. На стр. 86. понова тврди, да Буријева теорија каузалитета није тачна, па додаје: „а из ниже изложенога ће се то јасно видети“, међутим на стр. 89. свога дела каже, иако нигде није ни покушао доказати погрешност Буријеве теорије: „Да је ова (т. ј. Буријева теорија каузалитета) погрешна... видели смо из излагања, када је било говора о Ф. Буријевој теорији узрока“. Разуме се, с обзиром на уску везу, која постоји између проблема каузалитета и проблема који је аутор узео да расправља мора он често да се враћа на питање каузалитета. И већ мало даље на стр. 97. и 98. он редовно говори: „апстрахујући од Буријеве теорије“, али како нигде није ни покушао доказати, да је та теорија погрешна, он напросто оставља утисак, као да тврди нешто, што није претходно темељито простудирао.

Аутор у предговору свога дела, готово би смо рекли, са неким поносом истиче, како у питању, које он третира, на име о акцесорној природи саучешћа са гледишта трипартиције, „није до данас говорено ни у иностраној кривично-правној књижевности ни у Југословенској.“ Ово тврђење иако не посвема углавном је ипак тачно. Колико је нама познато овога се питања једино у нас дотакао Вуловић (12), који је, како изгледа, такођер пристао уз трипартицију са истих разлога, с којих и Др. Живановић. (13) Не треба при томе заборавити, да је и сам Др. Живановић разрађујући свој трипартитни систем у својим делима (14) дотакао се и проблема акцесорне природе саучешћа са гледишта трипартиције, и то по нашем мишљењу у довољној мери. Али аутор нам није рекао или можда није ни хтео рећи прави разлог, са којег се овај проблем није до данас расправљао ни у иностраној ни у нашој правној литератури. Наиме ни о самој трипартицији, како смо то већ раније рекли, није довољно ни много расправ-

¹⁰⁾ Zur Lehre von der Teilnahme an dem Verbrechen und Begünstigung, 1894.

¹¹⁾ в. о томе детаљније у нашем под 9 поменутом чланку, стр. 416. и даље.

¹²⁾ Вуловић, Акцесорна природа саучешћа, Бранич 1925. стр. 233. бел. 34.

¹³⁾ Вуловић, ор. с. стр. 234. каже: У савременој кривично правној књижевности третирање овога проблема (т. ј. акцесорне природе саучешћа) још је увек контроверзно; али је основно (!) разликовање у томе, хоће ли и овај проблем као уосталом и скоро сви други у овој дисциплини да се посматра са гледишта система дихотомије или система трихотомије.

¹⁴⁾ в. белешку под 1).

љано ни у нашој ни у страниј кривичној правној литератури и сваки онај, који би хтео било који кривично правни проблем третирати са гледишта трипартиције морао би првенствено да се упусти у оцену саме трипартиције као новог система кривичног права. Аутор нам није казао ни то, а можда ни сам није осетио, да проучавање извесних проблема кривичног права са гледишта трипартиције није уопште ни потребно, јер баш са гледишта трипартиције и њеног чисто објективног сватања кривичног дела ти проблеми заправо и нису више проблеми. Овамо у првом реду свакако спада проблем акцесорне природе саучешћа, којим се бави аутор. Као што је то већ напоменуто бипартитни систем разликује код т. зв. бића кривичног дела (Tatbestand) објективну страну истога т. ј. вањску манифестацију и субјективну страну т. ј. нутарњу страну, виност. У трипартицији са њеним чисто објективним сватањем кривичног дела биће је само објективно, док би субјективно т. ј. виност било саставни део другог основног појма кривичног права-кривца. Сlikовито приказано то би изгледало овако: ако А, који је неурачунљив удари Б и овога усмрти, по општој теорији не би овде постојало кривично дело, јер му мањка један од елемената, а то је виност на страни извршиоца, док би по трипартицији постојало кривично дело само не би било кривца. У случајевима саучешћа ова је околност веома важна утолико, што се по општој теорији, када би се повукле све консеквенце, не би могао ни саучесник казнити у конкретном случају ако је саучешће акцесорне природе, јер када нема кривичног дела не може бити ни саучешћа, које би било везано за то дело (као кривично. Како у пракси није било могуће да таква деловања саучесника остану некажњена позитивни законици су и у тим случајевима одређивали казне за извршиоце-саучеснике. Услед тога морала је и општа теорија тражити излаз из те незгодне ситуације, па је Лист покушао са конструкцијом саучешћа као једне форме кривичног дела. Други су покушали решити то питање уносећи појам о прекиду узрочне везе и интелектуалном извршиоцу, неки опет сматрајући да је саучешће самостално кривично дело (Гец, Фојницки, Николадони). Али ако се из појма кривичног дела избаци виност, ако се оно дакле свати са чисто објективног гледишта, како то чини трипартиција онда ни питање акцесорне природе саучешћа неће више бити никакав проблем. Јер чим је из кривичног дела уклоњена виност као један од елемената кривичног дела, онда је тиме уклоњена и она запрека, која је задавала бригу општој теорији, тако да елиминисањем виности из појма кривичног дела акцесорна природа саучешћа више није била никакав проблем. Види се дакле, да код трипартиције није проблем у акцесорној природи саучешћа него у питању сватања кривичног дела са чисто објективног гледишта, па када смо се једном решили, да појам кривичног дела сватимо чисто објективно, онда питање акцесорне природе саучешћа не задаје никакву бригу, а најмање да тражи расправљање тога питања целу једну студију. Др. Живановић у својим делима је довољно распрвио проблем акцесорне природе саучешћа са гледишта трипартиције и њеног чисто

објективнога сватања појма кривичног дела, јер је баш и трипартицију засновао на негативним странама бипартиције, које се нарочито осећају код пигања саучешћа, тако да се и не би могло рећи, да проблем, који расправља аутор није довољно расправљен у нашој кривично правној литератури. Тако у случају драговољног одустанка од покушаја према троеобном систему сматра се тај одустанак као општи објективни лични услов кривичне одговорности у појму кривца у покушају, дакле као трећи елемент у појму кривца и са тога гледишта нема никакве запреке за кажњавање саучесника (15). Он је нарочито показао, да се код трипартиције са њеним чисто објективним сватањем појма кривичнога дела уклањају све контроверзије и нелогичности, које се јављају код бипартитног система у погледу акцесорне природе саучешћа, када се субјективни моменти (посебне личне отежавне и олакшавне околности, ванредни облици виности) узму као саставни део трећег основног појма кривичнога права-кривца, а не кривичнога дела (16).

Аутор у своме делу више пута истиче, да је наш кривични законик усвојио идеје трипартиције. Ми не знамо заправо, шта аутор подразумева под идејама трипартиције. Јер као што смо то раније рекли, идеја трипартиције потиче још од Ломброза, Феррија, Листа и других, ради чега су баш Фери и Ланца и порицали Др. Живановићу приоритет на оснивању трипартиције као система. Аутор је то своје гледиште образложио и у једном своме ранијем делу (17), где се ипак мало јасније изразио, тако да он сматра не да је наш кривични законик усвојио само идеје трипартиције него трипартицију као нови систем кривичнога права. Он наиме налази да наш кривични законик знаде за три основна појма кривичнога права, кривично дело, кривца и казна (кривичне санкције), што закључује из наслова главе II. к. з. која носи наслов: кривично дело и учинилац, главе треће, која говори о казнама и главе четврте која говори о мерама безбедности. Само то није никакав доказ за његово тврђење, ако није још и обратно. Када би наш к. з. знао за три основна појма кривичнога права онда, сигурно не би у глави другој говорио о кривичном делу и учиниоцу него би их издвојио, јер овако само потсећа пре на то, као да је хтео истаћи, како су кривично дело и учинилац у уској вези и тесно спојени једно с другим. Исто тако казне и мере безбедности не би се налазиле у две главе него у једној као санкције кривичнога права и трећи основни појам, ако се већ жели из распореда законика црпити доказ за трипартицију. Истина је само то, да не стоји тврђење Др. Суботића (18) да реч учинилац споменута у другој глави кривичнога законика „не значи

¹⁵⁾ в. о томе: Др. Живановић, Драговољни одустанак, ор. с. као и Основне и Основне проблеме.

¹⁶⁾ в. о томе: Др. Живановић, Посебне личне отежаване и олакшавне околности. ор. с.

¹⁷⁾ Боривој Петровић, Нови кривични закон за Краљевину Југославију и идеје троеобног (трипартитног) система у науци крив. права, Бранич, 1929, 114 и даље.

¹⁸⁾ Др. Душан Суботић, Нови предлог к. з. Архив, 1929., мај-јуни, стр. 333.

заправо ишта“. Наш к. з. води рачуна о учиниоцу односно кривцу и у целом низу прописа бави се и истиче његов карактер, злочиначку вољу, мотиве, који су га навели на дело, па малолетност и друге околности и о њима води нарочитога рачуна (в. §§ 28., 44., 70., 75. и ост) (19). Из самога наслова главе друге к. з. који носи назив кривично дело и учинилац не може се никако закључивати, да је наш к. з. усвојио трипартицију као нови систем. Он је тим насловом изгледа само хтео истаћи велики значај проучавања кривца, а све то у духу идеја антрополошке, позитивне и социјолошке школе, а које истицање нема никакве везе са трипартицијом као системом (20). Аутор (потпуно у складу са Др. Живановићем) на много места погрешно и произвољно тумачи прописе нашег к. з. да би само доказао у што већој мери, како је наш к. з. усвојио трипартицију. По његовом односно по мишљењу Др. Живановића (21) наш је кривични законик тобоже усвојио гледиште трипартиције у § 33. у погледу положаја драговољног одустанка од покушаја (стр. 115.), јер да у случају § 33. к. з. „не постоји кривац, а да кривично дело и даље постоји, па слетствено и саучесници као кривци биће кажњени (аргументат из израза „учинилац се неће казнити“) (22). Драговољни одустанак искључује дакле кривца у покушају. Али како покушано кривично дело и даље постоји, саучесници ће бити кривично одговорни. У ствари израз „учинилац“ тумачити овде arg. a contrario никакo није могуће, осим ако хоћемо да дођемо до апсурдних закључака. Наш кривични законик тим је изразом обухватио како учиниоца у ужем смислу тако и помагача и потстрекача (саучеснике), које не мора увек истицати, јер је појам саучесника одредио у тач. 5. § 34. Када би се дакле могло у § 33. к. з. arg. a contrario тумачити да под изразом учинилац нису обухваћени и саучесници, како то хоће аутор, онда би било логично и на своме месту, да се тај израз и у свима осталим §§-има, или барем онима који долазе пре § 33. тумаче једнако. А тада би смо добили, да се ни ст. II. § 2. к. з. не може применити на саучеснике, јер он каже да се мере безбедности могу применити на учиниоца по новом закону, ако овај по њему и не би био осуђен на казну, исто тако и §§ 5.—7., 8., 10., 11. и остали.

Не може се рећи ни на основу § 34. к. з. да је наш кривични законик усвојио акцесорну природу саучешћа. Ми налазимо, да је наш кривични законик сватио саучешће као самостално кривично дело, што закључујемо из § 34. ст. 1. и 2. (23). Што се тиче самих пројеката нашег кривичнога законика, они су и један

¹⁹⁾ в. детаљније у *Маклецова*, *Учиниочева личност у југословенском кривичном праву*, Правосуђе, 1933. стр. 531.

²⁰⁾ в. о томе: *Живановић*, Коментар к. з. стр. 23., *Доленц*, Коментар § 15., *Чубински*, Коментар, 1934. стр. 51.

²¹⁾ *Др. Живановић*, Коментар, 1930., § 33.

²²⁾ § 33. к. з. гласи: За покушај се учинилац неће казнити, ако је драговољно одустао од извршења или ако је драговољно отклонио последицу која би наступила са извршеним кривичним делом пре него што је сазнао, да је његово дело откривено.

²³⁾ § 34. к. з. став 2. и 3. гласе: Ко другог умишљено наведе или потстрекне да учини кривично дело, казниће се као да га је сам учинио.

и други садржавали исти текст тога законскога прописа као и садањи кривични законик. Ипак је занимљиво, да је први пројекат у образложењима налазио, да се радње саучесника имају сматрати као самостално кривично дело јер се све контроверзије и несугласице по питању саучешћа могу отклонити једино тако, ако се саучешће свати као самостално кривично дело. Напротив други пројекат је уз исти текст налазио, да је радња саучешћа акцесорне природе с разлога, што радње саучесника нису узрок последице. Сам аутор је много несигуран, кад треба да реши ово питање, јер он на стр. 82. налази, да је наш крив. законик у § 34. усвојио гледиште трипартиције и сматра саучешће као акцесорну радњу, одмах даље на стр. 83. каже, да је тај законски пропис донет у духу бипартиције, а на стр. 92. опет, да је саучешће инкриминисано и по § 34. к. з. као самостално кривично дело.

У самоме делу ауторовом има и других мана, које су се са мало пажње могле лако уклонити. Врло је незгодно, када он на страни 16. наводи француску литературу о сватању појма кривичнога дела, па одмах за тим у продужењу наставља набрајати теорије о појму кривичнога дела (Лист, Биндинг), меша унутра југословенски и пољски кривични законик и по томе опет све у продужењу наставља износити мишљење Ортоланово по овом питању, а све то под насловом: Француска књижевност. Осим тога писац је релативно опширан, када набраја Француску књижевност, док је за немачку литературу нашао, да може бити кратак с разлога, како он каже: „не остаје нам много да говоримо о писцима немачке кривично-правне литературе, јер је она заснована на истим идејама као и књижевност бипартидног система у Француској кривично правној књижевности, „тако да по његовим речима изгледа, као да је немачка кривично правна књижевност по овоме питању просто ишла стопама француске кривично правне литературе. А у ствари немачка кривично правна литература не само што је у овоме (као и у другим многим питањима) бројнија и јача од француске него оно, што је најинтересантније, баш творци разних теорија о појму кривичнога дела, реалистичке, (Лист), нормативне (Биндинг) и симптоматичке (Колман и Тесар) сви су били писци немачке кривично правне књижевности. Незгодна је страна дела и то, што аутор често одлази од теме и забавља се успут разним питањима, која су могла у целости изостати, јер немају никакве везе са темом, коју он расправља, а само остављају утисак, као да је аутор ишао за тим, да му дело буде по опсегу што веће. Мора се много приговорити и томе, што аутор тако рекући у свему дословно усваја гледишта и разлагања Др. Живановића тако, да његово дело заправо не само што не даје ништа ново него ни не пружа један критички и самостални поглед на постојећа питања о којима жели да расправља. Сасма природно онда, да често пута само дело оставља утисак као да

Ко другога умишљено покуша навести или подстрекнути на учињење каквог злочинства, казниће се блаже за тај покушај.

Законодавац дакле изричито каже: „казниће се као да га је сам учинио“. Исто мишљење заступа и *Доленц*, Коментар § 34/II.

је неки компендиј из дела Др. Живановића. Конац дела просто је једна апотеоза трипартитном систему, који је, како аутор каже, „данас владајући систем у науци кривичнога права, дакле и једини (sic!) Како је аутор дошао до тога закључка ми збиља не знамо, али мислимо у сваком случају, да је мало претерао. Па ако баш и узмемо, да је на основу трипартиције и њенога чисто објективнога сватања кривичнога дела могуће логичко и ваљано решење многих проблема кривичнога права, нарочито пак проблема акцесорне природе саучешћа, онда ипак остаје једно питање: уз какове је то жртве учињено и да ли може чисто објективно сватање кривичнога дела издржати научну критику?

Ако треба приказе завршити неким резимеом, онда можемо рећи толико, да смо с обзиром на тежину проблема, који је аутор узео да расправља, а нарочито на начин, на који жели да расправи постављени проблем, наиме са гледишта бипартиције у односу на трипартицију, ипак задовољни са његовим делом. Оно истина има у себи извесних мана, али све те мане више, мање произилазе из тежине самога проблема, за чије се расправљање тражи велика и солидна правничка спрема, довољно познавање литературе, нарочито немачке, без које се не може ваљано писати ни о једном важнијем проблему кривичнога права, а то су на концу ипак ствари, које се не могу у пуној мери тражити од једнога младога правника, какав је аутор. Међутим и без обзира на то, аутор овом својом докторском дисертацијом успео је оправдати наше наде, које у њега постављамо, да ће наиме даљња дела бити потпунија, ерго и боља, све то утолико пре, што он овим делом тек улази у нашу кривично правну литературу, у којој, верујемо, жели заузети неки бољи положај.

Петар Б. Ласић, судија окружнога суда — Зајечар.

КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ ПО ЗАКОНУ О ЗАШТИТИ АУТОРСКОГ ПРАВА

Посве случајно дошла ми је до руку пресуда једнога средскога суда, којом је пресуђена крив. ствар против некога кафеџије због прест. из §-а 52. Зак. о заштити ауторскога права. Та пресуда понукала ме је, да се у овоме чланку позабавим споменутиим законом. Ево, у чему је ствар:

Неки стари кафеџија са периферије једне варошице, дозволио Циганима свирачима, сабраним са брда и дола, да свирају у његовој кафани за добровољни прилог гостију. Цигани су свирали оно, што по њиховом мишљењу знају.

Једне суботе сабрале се служавке и тежакиње из те варошице на т. зв. „крумпир-бал“. Дошло и нешто војника и радника и ти гости затражили од капеле, да свира коло. Цигани уситнили гудалом и свирали. Дошао ту и заступник „Аутор-централне“ и у тим тоновима шездесет — четвртинске вредности

нашао: „Кокоњешће“ „Сарајевку“ и још неке музичке комаде, заштићене по Закону о заштити ауторскога права.

Тај заступник Аутор—централне као реван и поуздан повереник поднео одмах тужбу надлежноме срескоме суду против власника периферијске кафанице ради прест. из §-а 52. Зак. о заштити аутор. права. Суд је повео поступак.

На претресу брани се кафедија, да Цигани нису свирали комаде, које је подносилац пријаве навео у својој тужби, него „локалне комаде“. Као сведок испитан је један Циганин, члан те „капеле“. Он је посведочио, да је „капела“ уистину свирала „Кокоњешће“ и „Сарајевку“ од Рудолфа Бурзе. На основу изказа тога сведока суд је прогласио власника периферијске кафане кривим због преступа из §-а 52. споменутога Закона и казнио га осетљивом новчаном казном, плаћањем оштете Аутор — централне и знатних трошкова прив. тужиоцу.

То је кратки историјат ове крив. ствари.

Ради споменуте пресуде одлучио сам да се осврнем на Закон о заштити ауторскога права, који ћу у даљњем делу овога чланка означавати само његовим почетним словима. Сматрам наиме, потребним, да се осврнем на прописе §§-а 10. и 52. овога Закона.

Ја ћу се најпре осврнути на пропис §-а 52. овога Закона, а потом на пропис §-а 10. истога Закона.

Да се узмогне лакше разумети пропис §-а 52. З. о. з. а. права, сматрам потребним да се пре тога осврнем на пропис §-а 21. З. о. з. а. права, чије се норме вређају недозвољеним извођењем гласних продуката заштићених реченим Законом. Овај пропис гласи:

„Аутор има искључиво право да своје дело ставља у промет, објављује, јавно на предавањима износи, репродукује и умножава.

Док дело не буде објављено, припада аутору искључиво право да о њему публику обавештава.

Ауторско право на позоришно, музичко и кинематографско дело обухвата још и искључиво право јавног приказивања и извођења“.

Санције за повреде ауторскога права наведеног у §-у 21. З. о. з. а. права нормиране су у §-у 49. З. о. з. а. права. Законом је дакле забрањено, да се музичко дело заштићено реченим Законом, без одобрења аутора јавно изводи.

У §-у 52. З. о. з. а. права нормирано је:

„Преступ кажњив по §-у 51. овога закона чини и онај ко даје своје просторије бесплатно или уз наплату за одржавање овим законом недопуштеног предавања, *извођења* или приказивања или излагања неког дела, *ако је знао да постоји таква незаконитост*“.

Закон је како се види крив. одговорност због дела из §-а 52. З. о. з. а. права учинио овисним о знању власника локала, да постоји незаконитост.

Да суд може прогласити некога кривим због прест. из §-а 52. З. о. з. а. права, треба да има доказе зато, да је окривљени знао

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI.NS

за незаконитост извађања неке (у конкретном случају) песме или кола.

По §-у 15. Правилника за извршење Закона о заштити ауторског права од 26. XII. 1929. год. дела за која је тражена заштита по Зак. о з. а. права објављују се повремено у Службеним Новинама.

Према томе власник локала не може се изговарати, да није знао, да је неко дело заштићено по Зак. о з. а. права.

Настаје питање, да ли је власник локала крив. правно одговоран, ако се извађа у његовом локалу неки комад заштићен по Зак. о з. а. права, а који је њему непознат?

Живот се мора гледати стварно, онаков, каков је уистину. По нашим варошицама нити имамо музикалних свирача, који познају ноте и свирају по нотама, нити велика већина тих свирача познаје ствари, које свира.

Нема ни говора о неком распореду музичких точкака, које се извађају. Власник локала нити не зна, шта ће његова „капела“ извађати.

Кад дакле, власник локала незна, шта ће свирачи извађати, он не може бити крив. правно ни одговоран, ако свирачи изведу неку заштићену ствар.

Ако се заинтересујемо за наобразбу велике већине наших кафеција, а напосе оних по варошицама, видећемо, да су то одреда лица са врло малом, скоро никаковом наобразбом, а има их, који су и неписмени. Кад ствар тако стоји, може ли се од тих људи тражити, да познају ствари, које се у њиховим локалимa извађају? То би значило, тражити од њих нешто скоро немогуће!

Десиће се врло често овакав случај: Власник локала оде спавати или по послу из локала. Гости траже од капеле, да им свира неку песму или коло, заштићено по Зак. о з. а. права. Може ли у томе случају власник кафане крив. правно одговарати?

Моје је мишљење, да власник локала у томе случају не може бити крив. правно одговоран, јер он то није хтео, а законом није предвиђена одговорност за нехатна дела.

Како смо напред рекли, о музичкој наобразби наших кафеција не може бити у огромној већини ни говора. Кафеције из властитог опажања незнају, шта њихова капела свира. Претпоставимо, да он има баш у кафани попис свих музичких ствари, које су заштићене по Зак. о з. а. права, али он тих ствари не познаје и ако се свирају па да може устати и забранити то свирање.

Да кафеција не долази у неприлику, њему би свирачи морали пре почетка свакога комада казати, шта ће извађати. А да ли је то за кафеције довољна гаранција? Да то за кафеције не може бити никаква гаранција, видеће се из примера, који ћу овде бавести.

Пре пар година у једном месту близу Обреновца аранжирана је била лепа приредба са обилним програмом. Како је на приредбу имала доћи и дошла једна велика, службена личност, требало је да се на почетку забаве отсвира државна Химна.

Ангажована је најбоља циганска капела из већег облажњег места, да отсвира Химну. На питањи аранжера, да ли знају сви-

рати Химну, свирачи су били увређени, што се њима, „уметницима“ поставља таково питање. Са поносом су одговорили, да они знају свирати Химну.

Када је почела приредба, Цигани су део српске Химне отсвирали доста добро, део хрватске Химне како тако, али је кубура била са словенским делом Химне. Уместо да свирају „Напреј застава славе“, цигани су почели свирати „О дона Клара“. Аранжер сав бесан почео им лагано певушити арију „Напреј застава славе“, али Цигани прошли још једном неколико првих тактова из песме „О дона Клара“ и прешли на конач Химне. Када је касније аранжер почео грдити Цигане, што су га преварили, они су га уверавали, да су свирали исправно, али да он није музикалан и да он незна словенскога дела Химне. Они су били уверени, да су свирали „Напреј застава славе“.

Колико наших песама и кола имају по два и више имена или точније познате су под два и више имена. Песма „Далматински шајкаш“ позната је Циганима свирачима под именом „Од прве своје младости“ или „Ој дивна ми Далмацијо“. Песма Велика Новка под именом „Хрватској“ позната је под именом „Твој бисер красни“. Толике друге песме познате су под више разних имена.

Неке песме заштићене су под правим именом, које је нашим Циганима-свирачима непознато, али им је познато друго име појединих песама. Нека власник локала има баш списак заштићених композиција и нека је свирачима изложен да могу видети, они ће засвирати песму, која је у списку, јер им је под њезиним правим именом непозната.

Хоће ли власник локала бити у томе случају крив. правно одговоран?

По моме мишљењу власник локала није ни у томе случају одговоран, јер он није хтео, да се свира песма, која је заштићена по Зак. о з. а. права и зато је и обесио код подиум-а капеле списак тих заштићених песама. Он није хтео, да се та песма свира.

Према овоме, што сам напред изложио, суд треба код пресуђивања ових крив. ствари испитати све ове могућности, да пресуда буде правична. Суд треба да стече уверење, да је власник знао, да капела хоће да извађа дело заштићено по Зак. о з. а. права и да је на то пристао. Сам факат, да је свирана законом заштићена ствар неможе бити разлогом, да власник локала буде крив. правно ради тога одговоран.

То што сам рекао, да је за власника локала извињавајућа околност, мора се узети у обзир свирачима. Ти људи већином неписмени, свирају све по слуху, а нити знају, ко је ту ствар углазбио, а још мање, како се та ствар право зове.

А сад да се осврнем још на пропис §-а 10. Зак. о з. а. права.

У §-у 10. З. о з. а. права нормирано је:

„Аутор дела је онај ко је дело створио“.

Да се неко може назвати аутором дела, мора он то дело „створити“, дати нешто, што је потпуно оригинално, до тада непознато.

У Југословенској музици од Уједињења до данас појавиле

су се двије групе аутора музичких дела: једна група уистину ствара нове, непознате до данас вредности, док друга група фактично хармонизира деценије и деценије познате наше националне песме, а поглавито, босанске севдалинке те врањанске и македонске песме. Ови наши хармонизатори старих, познатих, наших песама додају хармонизираним песмама понеки украс, који обично испада и на штету наших песама и те хармонизираних песме издају као своје властите композиције. Неки од тих компилатора и плагијатора означају у тим едицијама, да су их они „углазбили“, други да су их „удесили“ за овај или онај инструментат.

То, што је речено за песме вреди „мутатис мутандис“ и за наша народна кола.

Да не бих нанео неправде нашим вредним, националним компонистима, напомињем, да су ти хармонизатори и плагијатори наших народних песама и кола већином људи нама по својим ранијим композицијама потпуно непознати. То су одреда лица са неким презименима, која ни почему не звуче на Југословенска.

Из једнога пописа по Зак. о з. а. права заштићених едиција уверио сам се, да међу тим заштићеним стварима има доста наших националних песама и кола, која су „углазбили“ или „удесили“ она лица са нејугословенским презименима.

Те песме и кола, која су плагирана и издана као оригинална или су само „удешена“, давно и давно су свирали наши Цигани-свирачи а народ певао и играо.

Можда је већ неко „углазбио“ или „удесио“ и познату песму зајечарскога циганина-свирача, Шанка, коју је након љубавне трагедије испевао у казненоме заводу. Знам да је та песма (Шанко си Бонку заволе) снимљена на грамофонску плочу, од друштва Одеон, а певао ју је Стојан Димитријевић „Зајечарац“. Ко може отети Циганима свирачима ту песму, коју је испевао њихов друг?

Настаје питање, да ли су крив. правно одговорна лица, која би сада свирала наше националне песме, које су „углазбили“ или „удесили“ они са нејугословенским презименима и ставили их под заштиту Зак. о з. а. права?

Један срески суд у подручју Београдског Касационог суда, одељења Б) ослободио је од оптужбе неке Цигане-свираче, јер „да су песме, које су оптужени свирали, аутори ставили на ноте, удесили за извођење за поједине музичке инструменте и дали на тај начин уметничко обележје, да су те песме већином биле народне музичке умотворине. Но пошто су оптужени неписмени, незнају ноте, они су те песме свирали без нота напамет, цигански.

Одељење Б.) реченога Касационога суда услед захтева државнога тужиоца за заштиту закона поништило је пресуду срескога суда, јер да је њоме повређен материјални закон. У обраложењу своје пресуде одељење Касационога суда навађа ово:

„Да ли су оптужени свирали напамет, цигански или без нота, није од важности код пресуђивања преступа из §-а 48. и 49. Зак. о заштити аут. права, јер свирати на цигански начин значи у обичном смислу ове речи додавати неке споредне варијације, тако да се дотичне песме у својој битности не мењају. Свирати без нота,

исто тако нема значаја по решење овога питања јер да ли ће неке песме изводити помоћу нота или без њих, т. ј., напамет, то је ствар способности и вештине музичара, а по суштину песме ирелевантно. Једино је од важности то, да ли су те композиције својина аутора, како је то у тужби наведено. Како је установила и сама пресуда, да су оптужени свирали такве песме, које су разни аутори на ноте ставили, а за свирање нису имали дозволе од дотичнога аутора, то су оптужени свирачи починили преступ из §-а 49. горе наведеног закона, а оптужени гостионичари, који су дали своје просторије за извођење таквих песама, које спадају под заштиту закона, а знали су да свирачи за то немају дозволу, починили су преступ §-а 52. овог закона.“

Из саме пресуде оделења Касационога суда нисам могао стећи потпуно јасну слику свега онога, што је било предметом пресуде нижег и највишег судског форума па је незгодно заузети у овоме случају исправно становиште.

Из цитиранога одломка образложења средскога суда јасно се разабера, да је судија средскога суда у песмама које су Цигани свирали нашао *народне музичке умотворине*.

Ја сматрам, да је за пресуђење ових споменутих крив. ствари одлучно, ко је аутор свираних ствари. Ако је аутор непознати народни певач, суд несме узети, да је аутор лице, које је те песме хармонизирало са или без икаквих својих додатака, украса. Суд несме својом пресудом санкционисати крађу народнога блага и бранити синовима и браћи непознатога аутора, да певају и стварају песме и музичке продукте, које је наш народ деценијама а можда и столећима певао.

Госп. Винко Жганец хармонизирао је до сада две свеске међумурских народних песама. Ако је госп. Винко Жганец затражио заштиту тих својих хармонизација онда нико не би смео, да те хармонизиране песме свира, док му не дозволи уз плату наравно, госп. В. Жганец или Аутор-центра, ако је пренео на њу своје право. Према томе међумурски свирачи не би смели више свирати својих властитих песама, које су некада свирали госп. Винку Жганцу, када је обилазио по Међумурју и те песме сакупљао.

Ако се без дозволе аутора не би смеле свирати и певати народне песме, које је неки господин „углазбио“ или „удесио“ онда би неки сакупљач народних песама-јуначких-могао забранити познатим народним гусларима, да певају на приредбама народне јуначке песме, које су томе сакупљачу казивали у перо.

Нећу навађати докле би нас одвело тумачење закона, по којему би било забрањено извађати све ове ствари, које је неко узео од Народа, издао их као своје и заштитио по Зак. о заштити ауторскога права.

Остајем код свога мишљења, да суд мора утврдити, ко је аутор неке по реченоме закону заштићене ствари, а не само факат, да је та ствар заштићена. Ако суд нађе, да је заштићена ствар давна својина Народа, а да ју је неко плагирао или просто ставио на папир и прогласио за своју па ју заштитио по Зак. о з. а. права, они који би ту ствари звађали не би били кажњиви

ако су је извађали у тоновима, како их народ пева. Што је народно, а што приватна својина врло је лако установити. Коначно суд се може увек послужити преслушањем познатих наших музичара, да његова изрека буде правична. Наша народна музичка ствар неможе се Народу отети.

Нико неможе украсти своје властите ствари!

Своје мишљење могао бих променити једино у томе случају, ако би Општа седница Касационога суда стала на гледиште, на којему стоји једно одељење чију сам пресуду напред споменуо.

Миливој С. Зимоњић, докторанд права — Београд.

ПОСТОЈИ ЗАДРУЖНИ ОДНОС ИЗМЕЂУ ОЦА И ПУНОЛЕТНИХ СИНОВА АКО СУ СИНОВИ ДОШЛИ ДО ПРИНОВКА И СА ОЦЕМ НАСТАВИЛИ ЗАЈЕДНИЧКИ ЖИВОТ

Г. Милетић у децембарском броју „Правосуђа“ поводом чланка г. Ђурчије Јована, изложио је своје гледиште о питању „Има ли задруге између оца и пунолетних синова?“

Г. Милетић у главном заступа гледиште: да између оца и пунолетних синова нема задруге и ако су испуњени сви услови из § 507. грађ. зак. „све дотле док отац изрично или прећутно не манифестује своју вољу да задругу са синовима образује“, за тим побија мишљење, по коме би отац продужујући заједницу са пунолетним синовима пристао на својство задругара. Даље г. Милетић каже: да би отац своју вољу за образовање задружног односа између себе и својих пунолетних синова, који немају никакве имовине „сем изгледа на приновак“, требао да „видно обелодани“ а то ће учинити деобом своје имовине у којој синови нису имали никаквог удела. Затим г. Милетић изводи закључак: . . . „неће бити задружног односа између оца и пунолетних синова, премда су синови по пунолетству дошли до приновка и са оцем наставили заједнички живот“. То је у главном гледиште г. Милетића.

Задруга за живота очева може постати на три начина:

1) Обичан је случај, кад отац изрично одели своје синове — било да су малолетни било да су пунолетни без икаквог имања — односно кад цело своје имање подели на онолико делова, колико има синова, па задржавши један део за себе, приђе са тим делом коме сину или са свима продужи заједницу живота и имања.

2) Задруга постаје: у случају да је отац у задрузи са својом браћом или неким другим, па при деоби са њима издвоји и део у приновку за своје пунолетне синове и тако продужујући заједницу живота и имања образује задругу са својим синовима, јер је испуњен битни елеменат који се по § 507. гр. з. тражи — а то је имовина.

3) Задруга постаје од онога момента, када синови по навршеној 21 години живота стекну извесно имање и тиме испуне

битни елеменат, који дотле није постојао, а који се за постојање задруге по § 507. грађ. зак. тражи — имовина, под условом да отац са синовима заједно живи и ради „бар односно те тековине“ (г. Ж. Перић „Задружно Право“ стр. 78).

Г. Милетић овај последњи начин за постојање задруге између оца и пунолетних синова не признаје, пошто је по мишљењу г. Милетића потребно да се воља за образовање задруге између оца и пунолетних синова „видно обелодани“ деобом имања и онда када су „синови по пунолетству дошли до приновка и са оцем наставили заједнички живот и рад“.

Са оваквим гледиштем, које заступа г. Милетић, не слажемо се, јер деобу сопственог имања потребно је да отац учини, само у случају, да синови по пунолетству нису дошли до приновка, пошто би их том деобом — отац — учинио сопственицима извесног добра, а чиме би био испуњен битни елеменат, који се по § 507. гр. зак., за постојање задруге тражи — имовина.

Са г. Милетићем се потпуно слажемо, а противно не тврди г. Ђурчија у своме чланку у септембарском броју „Правосуђа“, а нити пак г. Перић у своме „Задружном Праву“, — у питању образовања задруге између оца и синова који *по пунолетству нису дошли до приновка*, али се не слажемо са г. Милетићем, кад под тај начин постојања задруге подводи и случај кад су синови по пунолетству дошли до приновка — деобом имања и продужењем заједничког живота и имања. Мислимо, да је деоба сопственог имања, од стране оца, потребна у случају да синови немају никаквог имања, јер би том деобом отац начинио своје синове својим задругарима, учинивши их сопственицима извесног добра, чиме би били испуњени сви елементи потребни за постојање задруге. Није потребна деоба имања ако су синови дошли до приновка, јер је самим тим испуњен онај елеменат — имовина — који се деобом очевог имања ствара кад синови по пунолетству нису дошли до приновка. Мислимо да се деобом имања ствара елеменат за постојање задруге — имовина — а не манифестује се тиме воља за образовање задруге између оца и пунолетних синова, који по пунолетству нису дошли до приновка. Воља за образовање задруге између оца и његових синова манифестује се, — кад су испуњени сви услови, који се по § 507. грађ. зак., траже, — продужењем заједничког живота и рада. То продужење заједничког живота и рада јесте конклюдентна радња, која замењује изричан пристанак за образовање задруге између себе и својих пунолетних синова.

Мислимо да је г. Милетић сам са собом дошао у контрадикцију кад тврди да: „... нема задруге између оца и пунолетних синова, мада су испуњени сви услови из § 507. грађ. зак. све дотле док отац изрично или прећутно не манифестује своју вољу да задругу са синовима образује“. Г. Милетић овим тврди и ако су испуњени сви услови да нема задруге без манифестовања воље за образовање исте. Са тим се слажемо, али се не слажемо са г. Милетићем у томе: што г. Милетић каже да ће се та воља манифестовати деобом имовине која је „само конклюдента радња подобна да изречан очев пристанак замени“, и која

— деоба — ствара „сва обележја задружног односа“. По г. Милетићу, прѐма овоме, деоба имања је манифестација воље за задружни однос и њоме — деобом — испуњени су сви елементи за задругу по § 507. грађ. зак. Ако је ово тачно, онда не може опстати мишљење г. Милетића, а тиме је дошао и у контрадикцију кад тврди, да нема задруге ма да су испуњени сви услови из § 507. грађ. зак. ако отац не манифестује своју вољу „да задругу са синовима образује“, јер како г. Милетић мисли да су испуњени сви услови — и имовина — а још је потребна манифестација воље, кад се том манифестацијом воље — т.ј. по г. Милетићу, деобом — тек ствара тај битни елеменат за постојање задруге по § 507. грађ. зак. Једно мора бити: кад су испуњени сви услови за постојање задруге, а потребна је још манифестација воље за образовање задруге, а то што је још потребно — манифестација воље — неће бити деоба, чиме је испуњен потребан услов који је обухваћен под „испуњени сви услови по § 507. грађ. зак., него мора бити нешто друго што није обухваћено под те „све услове“. Мора да дође не састав свих тих услова — деоба имања — већ продужење заједничког живота и рада, ако су сви остали услови из § 507. грађ. зак. испуњени.

Закључак: отац манифестује своју вољу за образовање задруге између себе и својих пунолетних синова, који по пунолетству нису дошли до приновка, тиме што по извршеној деоби свога сопственог имања — чиме их је учинио сопственицима извесног добра — продужи да заједнички живи и ради. На исти начин отац манифестује своју вољу за образовање задруге између себе и својих синова, који су по пунолетству дошли до приновка — чиме је испуњен битни елеменат који се по § 507. грађ. зак. тражи — а то је имовина. Тај услов — имовина — ствара се на два начина: 1) кад синови по пунолетству нису дошли до приновка, онда отац може своје синове начинити својим задругарима учинивши их сопственицима извесног дела имања — пошто га они немају — и 2) овај се услов испуњава када синови по пунолетству дођу до приновка. Дакле, деоба се у првом случају врши, да би синови, без имовине дошли до имања и тиме испунили све елементе из § 507. грађ. зак.; зато у другом случају, кад су синови по пунолетству дошли до приновка и тиме испунили тај битан елеменат из § 507. грађ. зак. — имовина — није потребна деоба имања, а воља се за образовање задруге у оба случаја, кад су испуњени сви услови за задругу потребни, манифестује продужењем заједничког живота и рада између оца и синова.

Према томе неосновано је тврђење г. Милетића, да: „... неће бити задружног односа између оца и пунолетних синова, премда су синови по пунолетству дошли до приновка и са оцем наставили заједнички живот“, јер стицањем приновка испуњени су сви услови за постојање задруге, који се по § 507. грађ. зак. траже, а настављањем заједничког живота манифестована је воља за образовање задруге, која се не губи „из вида“ а нити је „превидео“ ни г. Ђурчија у своме чланку.

СУДСКА ПРАКСА

И ако је друштвени лекар пре закљученог уговора о осигурању нашао, да је осигураник здрав и погодан за осигурање, ипак друштво није дужно исплатити премију, ако је осигураник приликом понуде за осигурање неверно прештовао или прећушао чињенице, које би биле од утицаја на одлуку друштва да прихвати понуду.

По тужби Ђ. С. противу осигуравајућег друштва Р. Ф., којом је тужилац тражио да му тужено осигуравајуће друштво исплати премију за његовог умрлог оца Лазара, који је код друштва био осигуран на 50.000 динара, заступник туженог друштва навео је, да његов властодавац није дужан да исплати тражену суму са разлога, што су и тужилац Ђ. као осигуравач и његов отац Лазар, као осигураник, на питања, садржана у понуди за осигурање, дали неистините одговоре у погледу здравља пок. Лазара. Наиме, што су одговорили да Лазар није боловао ни од какве озбиљне болести као и да нико у његовој породици није боловао ни од какве озбиљне болести, и да нико од чланова његове породице није умро од болести срца или туберкулозе, док је међутим испитаним сведоцима утврђено противно т. ј. да је пок. Лазар боловао дужи низ година од туберкулозе плућа и да је од те болести и умро. Зато сматра да је друштво било овлашћено да у смислу § 16. општих услова осигурања раскине уговор о осигурању. Околност пак, да је друштво при закључењу уговора тражило лекарски преглед и да је лекар тај преглед извршио, не ослобођава ни осигурача, ни осигураника од њихове дужности да истинито одговоре на постављена питања.

Трговачки суд у Београду одбио је тужиоца од тражења са разлога, што су осигураник пок. Лазар као и његов син-осигуравач Ђорђе дали неистините податке о стању здравља пок. Лазара а ови би податци били од утицаја на закључење уговора о осигурању, јер, да је тужено друштво знало за право стање здравља осигураника, не би закључило уговор о осигурању.

Апелациони суд преиначио је пресуду Трговачког суда и тужево друштво осудио на плаћање тражене суме осигурања са разлога, што је сведоцем друштвеног лекара, који је извршио преглед пок. Лазара приликом склапања уговора о осигурању, утврђено, да је тада пок. Лазар био здрав, да не болује ни од какве болести и да је погодан за пријем осигурања а сведоцем пак другог лекара, који је пок. Лазара на месец дана пре смрти лечио, утврђено је да је пок. Лазар умро од запалења плућа а не од туберкулозе.

Касациони суд примедбама свога II одељења од 5. јуна 1935. г. Рев. Бр. 742 поништио је пресуду Апелационог суда са следећих разлога:

„Погрешно је Апелациони суд, што је обавезу туженог друштва засновао на томе, што је испитом сведока Др. Д. утврђено, да је пок. Лазара прегледао пре закључења уговора и да је по прегледу утврђено да је пок. Лазар здрав, да не болује ни од какве болести и да је погодан за осигурање, даље да је испитом сведока Др. Г. утврђено, да је сведок лечио пок. Лазара у 1932. год. односно на месец дана пре смрти од запалења плућа и да је констатовао смрт од неке болести и оболења срчаног мишића а не од туберкулозе. Ово је погрешно с тога, што по обавезу туженог друштва није правно релевантно, да ли је лекар, који је вршио преглед за рачун туженог друштва, нашао, да је у моменту прегледа био пок. Лазар здрав, као ни то, од чега је пок. Лазар умро. Тужено друштво спори тужбено тражење по том основу, што су и пок. Лазар, као и његов син Ђорђе-тужилац-приликом понуде за осигурање, као и пре лекарског прегледа — у стадијуму анемиезе — на изрична питања прећутали чињенице или их неверно представили а које су чињенице од утицаја на одлуку друштва да понуду прихвати и уговор о осигурању закључи или не, те да према чл. 16. општих услова за осигурање има права раскинути без накнаде уговор осигурања. Суд је био дужан, да те наводе туженог друштва цени, имајући у виду све понуђене доказе, као и с обзиром на изјаву и пок. Лазара и тужиоца Ђорђа у понуди за осигурање, да су одговорили, које они дају и у понуди као и при лекарском прегледу потпуно тачни и истинити и да нису ништа прећутали, као и да су обојица сагласни са општим условима о осигурању — 16. општих услова.“

Апелациони суд није усвојио ове примедбе, већ је у писму својем од 25.-VI.-1935. год. Р. Бр. 2668 да следеће противразлоге:

„Апелациони суд остаје у потпуности при својим разлозима, изложеним у пресуди и налази да је тужено друштво дужно да тужиоцу исплати спорни дуг

од осигурања, јер налази, да је потпуно утврђена његова одговорност да тужиоцу овај дуг исплати. Апелациони суд сматра, да је за обавезу туженог друштва правно релевантно, да ли је лекар, који је вршио преглед за рачун туженог друштва нашао, да је осигураник пок. Лазар у моменту прегледа био здрав. Дужност осигурањика је, да се подвргне стручном прегледу друштвеног лекара. Од налаза овога зависи, да ли ће друштво закључити уговор о осигурању или не са осигураником. Не може се захтевати, да осигураник, као лаик, мора да зна, да, и поред оваквог лекарског прегледа, има још какву скривену или још неиспитану болест. На лекару је да ову, ако евентуално постоји, утврди сходним начином а и потребним питањима, за које се претпоставља, да их је друштвени лекар морао упућивати осигураннику приликом прегледа. Уверење да је здрав, код осигураника пок. Лазара с правом се увећало, што је и лекар констатовао, да не болује ни од какве болести, те, баш да је пок. Лазар до прегледа и мислио, да је болестан, могао је променити своје мишљење и био уверен, да је потпуно здрав и своје раније мишљење, за које је по прегледу држао да је погрешно, не представити тужном друштву, — С тога је Апелациони суд и узео као тачну изјаву пок. Лазара, да је у моменту осигурања био здрав и овом исказу поклонио вере и узео као доказ и на истом засновао своју пресуду. Према томе, навод друштва, да је пок. Лазар прећутао чињенице, које су од утицаја на одлуку друштва да понуду прихвати, остао је недоказан.

Касациони суд у својој општој седници од 3.-X.-1935. г. Рев. Бр. 742/2/35. усвојио је предње примедбе свога одељења а ове противразлоге Апелационог суда одбацио.

Саопштно

Т. Ивановић, секр. Кас. суда

И после извршног распоредног решења неспорних дела судије, појављени наследник по усменом шестаменушћу може у редовној парници доказивати право на наслеђе и тражити предају заоставштине од држалаца исте.

По маси пок. Савка, решењем неспорних дела судије дозвичког првостепеног суда упућен је малолетни наследник Богосав, односно његов старац, на редовну грађанску парницу против наследника Владимира, да тим путем докаже прече право наслеђа на имовину пок. Савка од Владимира. Како Богосав у остављеном му року није повео парницу, нити се је на решење о упуту на парницу жалио, то је судија за неспорна дела решењем од 2.-III-1922. г огласио за наследника целокупне заоставштине пок. Савка, његовог брата Владимира. После овога решења, Богосав је, као пунолетан, повео парницу противу Владимира, за утврђивање дана смрти пок. Савка у којој је извршном пресудом Апелационог суда утврђено, да је пок. Савко умро августа 1914. године а не месеца фебруара 1916. год. како је у распоредном решењу неспорних дела судије констатовано. На основу ове пресуде повео је 1932. године други спор противу Владимира, односно његових наследника у коме је тражио да се он-Богосав-огласи за наследника целокупне заоставштине пок. Савка, коју држе наследници пок. Владимира на основу поменутог распоредног решења, и да му исти предаду сву заоставштину на уживање и слободно руковање. У тужби је навео, да право на наслеђе полаже по усменом тестаменту своје рођене тетке по мајци-Петре-која је по законском реду наслеђивања а на основу горе утврђеног дана смрти пок. Савка, наследила овога.

Тужени су, поред осталог, навели да тужилац није могао сада ни покретати спор о наслеђу пок. Савка пошто је оно већ једном расправљено решењем судије за неспорна дела; да је тужилац већ једном пријављивао писмен тестамент пок. Петре али да му је он одбачен од стране неспорних дела судије а он-т, жилац-упућен на парницу коју није ни повео. Како ту парницу није повео у остављеном му року, који је преклузиван, то је изгубио свако право.

Окружни суд у Шапцу у разлозима своје пресуде нашао је, да је напред наведеним распоредним решењем неспорних дела судије оглашен за наследника имовине пок. Савка тужедни Владимир само на основу тога, што је узет други датум смрти пок. Савка од онога, који је утврђен доцнијом пресудом, т. ј. август 1914. г. и да према овом датуму смрти пок. Савка, њега има да наследи преко тетке Петре, по њеном усменом тестаменту, утврђеном испитаним сведоцима, тужилац Богосав, па је тако и пресудио под условом, да тужилац положи допу-

ну заклетву, да је спорна имовина заиста заоставштина пок. Савка, у ком случају, да му тужени ту имовину уступи у државину.

Београдски апелациони суд преиначио је пресуду окружног суда и тужилаца одбацио од тражења са разлога, што по чл. 19., 40. и 44. неспорних правила у надлежност неспорног судије долази расправа о заоставштинама, наслеђу, утврђивање усмених и обзнана свих тестамената, као и прављење и примање истих а по чл. 44. истих правила неспорни судија надлежан је да утврди, да ли је усмени тестаменат прављен у оним моментима, у којима предвиђа овакв тестаме-нат § 447. грађ. зак. Према оваквим императивним прописима неспорни судија је првенствено и апсолутно надлежан за утврђивање и обзнану усмених тестамената а тек по обзани истих тестаменти могу бити предмет судске расправе. Осим тога, тужилац тужбом тражи и повраћај заоставштине пок. Петре, односно њеног мужа пок. Саве, чији обим тужени не признају, те је ова материја, по нахођењу Апелационог суда, требала да буде предмет засебног спора и то пак, пошто се на наведени начин у спору са законским наследницима утврди постојање усменог тестамена пок. Петре.

Касациони суд примедбама свога III одељења од 25.-II-1935. год. Рев. Бр. 191/34. поништио је пресуду Апелационог суда са следећих разлога:

„Правилно Апелациони суд налази, да у надлежност судије за неспорна дела по правилима о поступању у неспорним делима, спада прављење, потврђивање и обзнана тестамена, као и позивање евентуалних наследника да се о томе изјасне. Погрешно само Апелациони суд налази, да се оним, што се утврди у томе неспорном поступку пред судијом за неспорна дела наслеђе дефинитивно расправља тако, да оно не може бити предмет оцене у редовној парници. Јер, сва права, у колико се у опште могу пред судом бранити, имају се бранити у редовном парничном поступку, ако нису преклудирани а неспорни поступак има само тај циљ да се у њему сврши расправа наслеђа, ако је то могуће, без спора. То је тако и по самој природи ствари а то се очевидно види и из чл. 129. неспорних правила, у чијем се III ставу изрично истиче: да у случају већ свршене расправе у неспорном поступку, ако се појави какав тестаменат, лица, која из њега изводе право такође имају то своје право да остварују редовним путем т.ј. у парничном поступку. Према томе, независно од тога, што спорни усмени тестаменат, из кога тужилац хоће да изведе своје право наслеђа, није био предмет расправе у ванпарничном поступку, тужилац има несумњиво право, да на основу њега утврђује своје право наслеђа у овоме спору. Из тога, што је у неспорном поступку, према решењу неспорних дела судије од 12.-XI-1921. г. Бр. 31222 био поднесен један тестаменат пок. Петре, па је садашњи тужилац у том поступку поводом тога тестамена био упућен на парницу, коју није водио, не истиче, да је тужилачево право за вођење овога спора у одређеном року преклудирано пропуштањем вођења наведеног спора. Јер, како се види из поднетог решења неспорног дела судије, тужилац није био упућен да води спор о важности тестамена, за који је *једино* у неспорном поступку предвиђен преклузиван рок, већ је упућен само на спор, да утврди да је пок. Петра, надживевши свога мужа пок. Савка, постала и наследница његове заоставштине. Према томе, рок за вођење спора, остављен у томе решењу, тичао се само спора о томе питању а не о питању важности тестамена и, као судски рок, он није и преклузиван. Исто тако погрешно Апелациони суд налази, да тужилац неумесно води овај спор са туженим, као трећим, незаинтересованим лицем, јер поменути чл. 129. неспорних правила, који се аналого има применити у конкретном случају, прописује, да се у тамо означеном случају, кад је наследни поступак већ завршен или наслеђена имовина већ предата оглашеном наследнику, спор има водити противу *прешежача* завештанога имања а не противу неког другог лица, које то имање не притежава. Неумесно је нахођење Апелационог суда да тужилац има бити одбијен од тужбеног тражења и због тога, што од тужене стране тражи и повраћај заоставштине пок. Петре, односно њеног мужа пок. Савка, што је требало да буде предмет засебног спора. Јер, из акта овога спора види се, да тужилац тужбом није тражио утврђивање важности тестамена, као нарочитог предмета спора, већ је предмет овога спора баш утврђивање права наслеђа а усменим тестаментом тужилац се послужио само као доказом за утврђивање свога права, према чему се у овом спору имало о томе праву наслеђа и судити, чија је последица и повраћај самог имања, које тужени држе. Из свега изложеног, Апелациони суд је био дужан, да се упусти у оцену свих навода парничара и поднетих доказа и по тој оцени да изрече своју пресуду.“

www.unilib.rs Апелациони суд није усвојио ове примедбе, већ је у писму своје од 3.-IV.-1935. г. Р. Бр. 1147 дао следеће противразлоге:

„Из разлога пресуде Апелационог суда и примедба Касационог суда види се, да се, као прво спорно питање појављује о томе: могу ли се спорови о наслеђу, важности или неважности тестаментa, реду умирања, праву својине на поједине делове пописаног имања и томе слични, заснивати и водити обилазећи при томе неспорних дела судију према приликама подношењем тужбе по истеку рока за вођење парнице или чак и по расправљеној маси. Апелациони суд и даље остаје на гледишту, да су наређења неспорних правила обавезна за странке и да се не може, приликом заснивања ових спорова, игнорисати надлежност неспорних дела судије. По нахођењу Апелационог суда, установа неспорних дела судије створена је у циљу, да се обезбеди правилна ликвидација заостале имовине покојникове а у интересу јавног поретка, саслушањем свих заинтересованих лица, њиховим обавештењем о целом стању, утврђивањем неспорних чињеница и, најзад, применом наређења чл. 2. тач. 7. неспорних правила, правилним заснивањем парница, ради лакшег расправљања евентуално појављених спорних питања. Неспорним правилима — чл. 129. предвиђена је могућност појаве тестаментa, у ком случају а у истом духу, утврђена је обвеза предаје истих н. д. судији, обзнана заинтересованим а тек по испуњењу свих ових услова, остављено је на вољу означеном кориснику истог да води или не води редован спор. Па када се из свега види, да су ове одредбе засноване ради сигурности правног саобраћаја, то их странке не могу не поштовати, јер би тиме била доведена у питање правна сигурност у земљи. Признавање права вођења тестаментних и наследних спорова у свако време и независно од надлежног неспорних дела судије имало би ту последицу, да се наследници никад не би осећали сигурни у своје поседу и да не би смели њиме слободно располагати, јер би увек осећали као сталну претњу, могућност појаве каквог неочекиваног тестаментa. Овакво стање ствари свакако да није било у намери законодавчевој, нити га пак суд може желети. Из изнетих разлога, Апелациони суд налази, да тужена страна није могла истом тужбом захтевати признање својства наследника и повраћај масене имовине. Тачно је нахођење Касационог суда, да је предаја масеног имања логична последица оглашења за наследника и да је оглашени наследник самим тим легитимисан, да захтева предају имања. Међутим у конкретном случају то није могуће извести, јер се из саме пресуде види да само питање својине појединих парцела масене имовине није начисто изведено и да је очигледно, да би требало бити предмет посебне тужбе — § 96. гр. с. п. Као први тужбени захтев у конкретном случају је питање важности усменог тестаментa пок. Петре и, као непосредна последица, признавање својства наследника тужиоцу Богосаву и његовог права својине на Петриној заоставштини. Међутим првостепени суд се упустио у расправљање једног другог питања, које са предњим стоји у крајње лавовој већи а то је, да ли су означене парцеле биле својина пок. Савка, Петрина мужа и следствено Петрине или их тужени држи по својинском праву. У осталом, у сличним случајевима и досадања судска пракса одваја ова питања. Тако се н. пр. код отпуста испод очинске власти изриче напуштање очевог имања али се не улази истом приликом у оцену питања, да ли је имање одиста само очево или синовље; даље, приликом примене чл. 2. тач. 7. неспорних правила увек се чини разлика између упућења на наследни и упућења на својински спор (особина). Најзад, ако би се стало на гледиште Касационог суда, онда би институција судије неспорних дела била сувишна а сви прописи правила о поступању код н. д. судије непотребни, што законодавац са овом институцијом није хтео нити желео. Правно гледиште овога суда најлепше се осветљава овим примером. Ако би у спору странка поднела за доказ о наслеђу и праву својине својеручни тестамент, такав тестамент неби имао никакве доказне снаге све докле, докле од неспорних дела судије не буде обзнанен и узета реч од заинтересованих законских наследника по овом тестаменту и докле неспорних дела судија овај тестамент не би својим решењем оснажио.“

Касациони суд у својој општој седници од 3. октобра 1935. Рев. Бр. 191/1/35. усвојио је поменуте примедбе свога III. одељења а ове противразлоге одбацио.

Одредба чл. 129. Правила о поступању у неспорним делима, која су важна за подручје Касационог суда у Београду, ушла је и у нови Закон о ванпарничном поступку. По § 143. истог Закона, ако се после уручења наслеђа пронађе изјава последње воље, предаће се суду, који је води расправу заостав-

ниче, који ће ту изјаву прописно прогласити, код себе чувати и учесницима на њихов захтев издати преписе. О томе ће суд обавестити учеснике, који нису присуствовали проглашењу с тим, да могу, ако мисле, да би из проглашења изјаве последње воље могли стећи каква права, ова своја права остваривати путем редовне парнице противу последника наследства. Поновној оставинској расправи нема места. Судићи по стилизацији ових законских прописа могло би се рећи, да они императивно налажу, да се доцније пронађена изјава последње воље (тестам.) мора предати судији за неспорна дела ради обзнане. Међутим пракса је стала на супротно гледиште т. ј. интересовано лице, и ако није у року који му је у ранијој оставинској расправи остављен за вођење парнице, повело исту, те је питање наслеђа расправљено према материјалу, који је постојао у актима, — може и после распоредног решења повести редовну парницу код надлежног суда за доказивање јачег права наслеђа на основу доцније пронађене изјаве последње воље, обилазећи при том судију за неспорна дела, коме би се по напред наведеним законским прописима, та изјава имала предати ради проглашења. Наравно под условом да само право на наслеђе није застарело у смислу § 930.а. грађанског законика односно да савестан притежалац заоставштине по распоредном решењу неспорних дела судије није стекао право својине на истој. На овом гледишту стоји и Касациони суд у предњој својој одлуци.

Тих. М. Ивановић,
секретар Касационог суда

ПРИКАЗИ

Др. Божидар С. Марковић, универзитетски доцент: *Право по бијања* изван стечаја. Београд. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д., 1935, стр. 189.

Питање односа науке, законодавства и праксе у главном је скинуто са дневног реда у правној науци. Сви новији писци су сагласни у томе, као полазној тачки, која истина може да добије различиту примену и ширину у израженим схватањима појединаца, да и наука (теорија) и законодавство (норма) и пракса (живо право, у смислу Ehrlich-овог lebendes Recht) имају и морају да одговарају стварним односима и приликама у друштву, да одговарају потребама друштвеног живота. Отуда се у теорији данас јављају нове институције и преуређују старе да би се, у колико је то год највише могуће, одговорило стварном струјању друштвеног збивања и идејним покретима одговарајућег доба. Законодавство доноси нове норме које, макар да каткада имају за циљ да претстављају само преиначења старих, правно регулишу, у потребном обиму и интензитету ново створене фактичне институције и промењене старе. Најзад, пракса се труди да у оквиру постојећих законских прописа а у наслону на теорију, њиховом повољном применом и тумачењем, задовољи потребе дневног живота, избегавајући на тај начин, у колико јој је то више могуће, побуну факата против права. Које су, пак, појединачно институције које добијају свој прави и пуни значај у модерном друштву и праву, без обзира да ли су у питању новостворене или старе промењене установе, то зависи од момента посматрања, који се, с обзиром на идеју релативитета времена, простора и појављивања, у сваком моменту помера, лажући тако, тим својим померањем, и релативну важност институцијама у питању. Данас, у доба развијених привредних односа, међу тим институцијама истиче се нарочито установа побијања. Имајући за циљ да отклони по правни живот у опште, а посебно по сигурност и солидност економског саобраћаја, штетне последнице радњи које не одговарају појму здравих обичаја у међусобним односима (Verkehrssitte), у односима дужника према повериоцу, установа побијања добијала је у току времена, с развитком привредног живота, све више значаја, што је изазвало и потребу њеног посебног законског регулисања. Разуме се да се самим тим наметнула потреба и научне, теориске обраде овога института, и у тој намери, нарочито да задовољи сличну потребу која код нас постоји за једним систематским делом (пошто о овом питању постоје само одговарајући коментари г. г. Вероне-Зуље, Д-ра Иве Политеа и Д-ра Фрање Горшића), г. Др. Божи-

дар С. Марковић пружа нам једно темељно израђено дело о праву побијања задржавајући се искључиво на праву побијања изван стечаја.

Књига г. Марковића се састоји из два дела. У првом делу он прати историјски развој права побијања, задржавајући се на регулисању ове установе у римском, француском и немачком праву. Указујући на привредни моменат, моменат кредитовања, он правилно указује на постанак а нарочито развој установе побијања као последице објективисања појма облигације. Када је однос између дужника и повериоца престао бити више искључиво лични, када је он постајао све више имовинско-правни однос, и установа побијања добија не само разлог свога постанка него и свога развика: модерна облигација је престаала бити, или можда још боље то постоји као правило, тенденција која је већ увелико остварена у пракси, посебно у трговачким односима, однос двеју личности, да би постала однос двеју имовина. Разуме се да се установа побијања развијала и појављује под утицајем читавог спектра интереса, који, у њиховој координацији, интеграцији или субординацији, одређују њен обим и садржину. Ти би интереси, по г. Марковићу, били: интерес лица овлашћених на слободно располагање њиховом имовином, као последица основног начела приватнога права, које захтева да и дужник задржи пуну слободу у склапању правних послова; интерес трећих лица која са дужником закључују правне послове, дакле интерес правне сигурности и правног саобраћаја ради чијег задовољења односи једном засновани треба да остану у пуној снази; и интерес заштите кредита, који захтева да се не допусти да несавесни дужник може своје повериоце лишити намирне. Данашње позитивно право побијања је од свих њих узело по нешто и оно је тако сложеног и компромисног карактера, појављујући се као репараторна мера у циљу да се отклоне, у колико се другим, претходним мерама нису могле спречити, штетне и здравим обичајима не одговарајуће радње инсолвентнога дужника. После теориског излагања о појму имовине дужника као опште залог повериоца за наплату његове тражбине, права побијања као сурогата залог (при чему врло добро указује на релативност, чак немогућност разликовања стварних и тражбених права), релативне неважности послова као последице побијања (при чему се закључи г. Марковића морају примити с обзиром на схватање изражено од нашег законодавца, али не и као опште теориско) и приговора установи побијања као таквој, т. ј. као опасности за сигурност правнога саобраћаја, аутор излаже побијање у римском праву (служећи се при томе историјско-еволуционистичком методом — која је, мислимо, данас још једино оправдана и могућа при његовом изучавању — и указујући на ступњеве развика од фруаудаторног интердикта, преко *in integrum restitutio ob fraudem* и *lex Aelia Sentia*, до паулијанске тужбе, све у циљу да обезбеде повериоца), савременим латинским законодавствима а посебно француском (задржавајући се, при томе, не само на паулијанској тужби у правом смислу речи — *actio Paulienne*, него и на другим средствима која могу да послуже повериоцима за заштиту њихових интереса од несавесних и немарних дужника — *action oblique* и *action en déclaration de simulation*), побијањем у германском праву (указујући на разлику која, у погледу ове установе постоји између германских и латинских законодавстава, — мада се не би могли сложити са г. Марковићем у питању оправдања ове разлике — и на питање правне природе побијања, при чему би можда, теорија ризика, која није била предмет расправљања, најбоље одговарала научном објашњењу ове институције) и, најзад, у последњем параграфу првога дела, развој права побијања у нашем законодавству (разуме се и аустријском законодавству, с обзиром да је наш Закон о побијању правних дела изван стечаја од 22 јануара 1931 године, превод одговарајућег текста), систематику и опште одлике побијања по нашем праву (при томе би било интересантно да је више указано на здрава разлагања српскога законодавца изражена у образложењу пројекта §-а 303а Српског грађанског законика, а која се, до данас, још довољно не испитана, налазе у Државној архиви).

Други део обухвата, у главном, четири питања: 1^о опште претпоставке побијања, 2^о специјалне претпоставке побијања, 3^о легитимација за побијање, и 4^о дејство и садржина побијања. — Под општим претпоставкама побијања аутор разуме све оне услове који се морају стећи код било кога случаја побијања, па да би захтев имао свога правнога следства. Њих има пет: правно дело, имовина дужника, побијање изван стечаја, могућност намирне веровника и оштећење веровника. При томе аутор указује на поједине проблеме који се појављују код стварања ових претпоставака, у чија се решења не би могли овде упуштати (да нагласимо само да се не би могли сложити са г. Марковићем да се „оштећење има разумети строго индивидуално. Оно је везано не само за одређеног веров-

ника, него и за његову одређену тражбину. Веровник који наплате две своје тражбине побија има подносити одвојене тужбе за сваку од њих и за сваку доказивати немогућност намирења. Исто тако кад два или више веровника побијају исту радњу и из истих разлога, и они морају подизати одвојене тужбе и сваки у своме спору доказивати инсолвентност дужника" — стр. 75. — С обзиром на прописе §§ 90 и 112—116 Законика о судском поступку у грађанским парницама, ми би радије заузели супротно становиште). — Под специјалним или посебним претпоставкама побијања — аутор — сматра онај одн. оне услове који се као појединачна појава мора стећи, т. ј. један од тих услова мора бити испуњен па да побијање буде могло имати успеха. Ти су услови различити по своме квалитету и интензитету и дају основа разликовању разних врста побијања. Тако њих, по нашем закону, може бити осам врста, услед чега и г. Марковић разликује осам врста побијања: а) *Actio Pauliana dolosa*, која је најбољи израз ове установе и која највише одговара сличној установи из римскога права, а за чији се успех захтева: учешће дужника у делу, намера оштећења (*consilium fraudis*), знање за намеру оштећења (*conscientia fraudis*) и рок од десет година; б) *Actio Pauliana culposa*, која је једна подврста прве, од које се разликује, у главном, у погледу знања за намеру оштећења: довољно је и само скривљено незнање за намеру оштећења, или можда боље остварење ризика познавања прилика, што би тачније одговарало нашем тексту, и у погледу рока: на место десет, рок је овде две године; в) *Actio Pauliana familiaris*, где припадање *familiae suspectae* ствара претпоставку знања несавесности дужника и прибавиоца; г) побијање отуђења имовине у бесцење; д) побијање бесплатних и њима изједначених располагања; њ) побијање стицања дужникових ствари на основу одлуке судске и управне власти; е) побијање обезбеђења или повраћаја мираза; и ж) побијање обезбеђења и предаје узмиразја или удовичког издржавања. — Питање легитимације за побијање појављује се као активна и пасивна легитимација странака. Код активне легитимације, која треба да постоји код повериоца који тражи у односу на њега поништај дејства побијаног правног посла, захтева се, у принципу, извршност тражбине и стварност или вероватност немогућности њеног потпуног намирења. Код, пак, пасивне легитимације, која треба да постоји код противника побијања, егзистенција једног од посебних услова, при закључењу посла у питању или чак и доцније, које закон предвиђа за успех побијања. Отуда се г. Марковић упушта у расправљање посебних случајева остварења или неостварења овакве легитимације, било активне било пасивне, долазећи до врло интересантних закључака о релативности пресуђене ствари, извршности, правним следбеницима и примаоцима права. — Најзад као четвртим питањем аутор се бави проблемом дејства и садржине побијања, задржавајући се, у главном, на законским прописима (§§ 13—22 Закона) и усвајајући она решења која најбоље одговарају основној идеји изнетој у §-у 1 Закона: и прогласити да су без учинка према томе повериоцу.

Установа побијања, од основне идеје која се јавила, колико је то историски познато, у римском праву, постала је данас значајна институција модернога права која је добила своје посебно законско регулисање. Она свакако, и као таква и по условима њене примене, претставља једну од најсуптилнијих појава које у данашњем, посебно имовинском праву постоје. Ипак зато, као што је то добро приметио г. Марковић, то не би требало и несме да онемогући, било из којих разлога а посебно из разлога судске лежерности, потпуно и правилно спровођење у живот тога тако нужног института привреднога, па према томе и правнога, живота. Постајући једна установа од опште вредности (на шта се има свести проблем тумачења изузетака — в. наш приказ књиге г. Luc. Robine-a, у Архиву за правне и друштвене науке за јануар 1935 године —, при чему г. Марковић, као што смо ми то већ урадили при приказу поменуते књиге, одбацује апсолутно важност правила о тумачењу; в. у истом смислу и проф. г. Др. Ђорђе Тасић у Уводу у правне науке, Београд, 1933—1935), установа побијања мора као таква добити своје оживотворење у пракси. Да ће томе оживотворењу, јер се њено постојање данас готово и не опажа, допринети и ова књига, нарочито њеном пуном и потпуном остварењу, ван сваке је сумње. Зато се како са теориске тако и са практичне стране мора поздравити њена појава и њен пун успех.

Др. Радоје Вукчевић: Кривична одговорност органа новчаних завода. Београд, 1935. стр. 38. — Посебни отисак из Споменнице Конгреса правника.

Питање постављено пред овогодишњи Конгрес правника о кривичној одговорности органа новчаних завода веома је акутно: оно тражи што скорије решење. Од његовог правилног решења зависи да ли ће се вера у новчане заводе и њихове органе повратити како би ови заводи и даље остали регулатори привредног живота, а не институције на које се напада зато што су сав углед изгубиле.

Док друге напредне државе имају већ савремене законе о одговорности новчаних завода и њихових органа, ми таквог закона још немамо. Постоји предлог закона о овој одговорности, али је неизвесно кад ће и дали ће уопште он постати закон.

Питање се је имало изучити на широј бази: упоредно. Тако је и г. *Др. Вукчевић* схватио своју дужност као референт и тако обрадио свој реферат. Само на тај начин добија се јасна слика о актуелности проблема али и пружају могућности за његово решење.

Излагања је г. *Др. Вукчевић* поделио на четири дела: на она која се одnose на наша разна законодавства о акционарским друштвима, на пројекат закона о одговорности ових друштава и њихових органа, на упоредно законодавство (француско, аустриско, чехословачко, немачко и енглеско) и најзад на стање нашег кривичног законодавства по овом питању.

Писац је ушао у цео комплекс проблема везаних за горње питање стручно и критички. То је разлог што је његов реферат од Конгреса примљен као озбиљан прилог изучавању ове правне материје.

Арсен М. Боремовић: Право бранилаца у припремном поступку. Београд, 1935. стр. 20. — Посебни отисак из Споменнице Конгреса правника (латиницом).

Ово питање истакнуто на овогодишњем Конгресу правника у Београду, које интересује нарочито нас адвокате, нашло је одличног тумача у г. *Арсену М. Боремовићу*, заменику државног тужиоца у Травнику и сараднику нашег часописа.

Пошто је у Уводу обрадио кратко али прегледно развој браништва од Римског права до данас, г. *Боремовић* је подвргнуо наше позитивно законодавство стручној критици протумачивши га веома либерално, тако да би и оно, без икаквих измена, кад би се овако либерално примењивало, могло да заштити наша бранилачка права у вези са нашим браћеницима. То захтева и један виши државни интерес по коме нико не може одговарати ако му се не пружи могућност да се брани, а то једино да може учинити преко браниоца — адвоката. Међутим, често пута бранилац стигне доцкан, онда када је окривљени дао судбоносне изјаве за исход његове кривице.

Г. *Боремовић* закључује: „Савремени судија мора бити свестан, да модерно законодавство, верно историјском процесу свога развијања, наставља ово и даље у правцу појачања гаранција личности и права окривљеника, чему ни мало не сметају ни најновије струје у кривичном праву, које наглашавају и истичу у први ред социјално-етичке моменте. Јер истински направљен и успешан може да буде рад само онога колектива, чијим је члановима појединачно загарантовано и омогућено несметано развијање њихових индивидуалних способности и дужности па и права“.

Препоручујући топло овај рад г. *Боремовића*, нарочито подвлачимо да г. *Боремовић* као државни тужилац није инквизитор. Он не тражи жртву која не може да се брани, већ као човек и правник жели да има пред собом човека чија је одбрана осигурана. У толико је рад г. *Боремовића* симпатичнији.

Др. Љубомир Дуканац: Преваљивање пореза с нарочитим обзиром на прилике у Југославији. Београд, 1935. стр. 160. Издање пишчево, (латиницом).

Наша правна књижевност нарочито је оскудна у делима посвећеним пореском законодавству. То долази отуда што се за ову врсту правне књижевности траже претходна познавања, која се тешко стичу. С друге стране, механизам пореза тесно је везан за законодавство, па се увек тражи да ове проблеме решава правник, јер правник ће наћи увек равнотежу између претераног фискалитета и

пореске правде изражене у закону. Зато су сва дела из области пореског законодавства, кад их пишу правници, добро дошла.

Г. Др Дуканац, у горњем свому делу, које је његова докторска дисертација, обрадио је, са свом потребном ширином, једно сасвим специјално питање из велике области пореског законодавства, питање преваљивања пореза. То питање поставља се у све акутнијој форми у колико се порески терети повећавају. Порески платац не остаје онај кога законодавац има у виду, већ потрошач или свако друго лице које је у пословним односима са пореским платцем. То избећи, значи решити један од основних пореских проблема.

Преваљивање порезе уз то је у вези са целокупним пореским системом. Да се оно спречи потребно је познавање целог пореског система, што повлачи за собом познавање статистике, платежне моћи пореских платаца и њихових клијената, а ово опет захтева темељно познавање целокупне народне привреде, социјалног законодавства, науке о финансијама, дакле свега онога што служи правнику за изучавање привредно-социјалних односа у друштву с погледом на њихове реперкусије. То је опет разлог да верујемо, да овакве расправе и студије може писати само правник.

Писац г. Др. Дуканац је озбиљно ушао у постављени проблем. Своја излагања је логички систематисао на уводна, посвећена општем упознавању материје, општа, посвећена теорији и законима преваљивања у науци с погледом на многобројне последице у друштвеним редовима које изазива, и посебна, на преваљивање пореза с погледом на постојеће законе и пореске облике. Свако поглавље представља једну малу монографију за себе проткану одлично нађеним изворима, статистичким подацима и логичким закључцима.

Излагања г. Др. Дуканица, стилски су лака а систематски прегледна. Кроз њих провејава слободни дух који хоће да нађе погодне мере да се преваљивање порезе сведе на најмању меру и у томе циљу, у закључку, заузео је став који се може дискутовати, али који као став импонује.

Пореска питања све више интересују и правнике и ширу јавност. Кад се не заборави да је мало дела код нас која обрађују питања пореза са стручношћу, онда је у толико књига г. Др. Дуканица радије примљена у нашој правној књижевности као озбиљан покушај да се у питања која имају везе са порезима улази са потребном стручношћу. То је уједно и најбоља препорука за књигу г. Др. Дуканца.

„Темис“-ов Правнички годишњак 1936. Издање „Темиса“ на-кладног завода правничких књига, Загреб. 1935. стр. 288. (латиницом).

Ово је осма година како излази „Темис“-ов Правнички годишњак. Овогodiшњи годишњак има извесно преимућство над ранијим у толико што је материја потпуније и боље систематизована.

Поред календарског дела са роковником, календар садржи извод из Закона о таксама и Правилника за његово извршење, преглед Југословенског законодавства од 26. септембра 1934. до 25. септембра 1935. год. по алфабетском попису материја и најзад попис власти и установа, које имају везе са правницима, између којих целокупни попис судова са судијама и адвокатима. На крају календар садржи алфабетски попис средских судова, средских начелстава и општина и попис правних часописа у Југославији.

„Темис“-ов Правнички годишњак освојио је угледно место међу адвокатима и судијама и као практичан помагач неопходан је свима онима који опште са судовима и осталим властима. Његова систематска излагања велике материје коју садржи у све савршенијем облику, служиће му као нова препорука.

Др. Видан О. Благојевић

адвокат.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ЗАПИСНИК

III седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 13. новембра 1935. год. у 18 часова у Београду.

Присутни: Претседник Владимир Симић, чланови Одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Јанко Олип, Трипко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Сима Алкалај, Др. Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић и Драгослав П. Ђорђевић.

Извинили се због недоласка чланови Одбора: Др. Миленко Стојић, Лука Пешић и Младен Цинцар-Јанковић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и одмах чини саопштење Одбору о стању извиђаја по трагичној смрти пок. Добривоја Јовановића. Истиче као карактеристику у криминалогији психозу, која се ствара после и поводом оваквих немилых случајева. И он лично и Комора примили су неколико писама и дописних карата, у којима се велича и глорификује убица Кнебл.

Сматра, да поред истраге коју врши државна власт треба да се изврши и истрага од стране Коморе у циљу да се пронађе истина без обзира какве ће резултате донети. Како сам није у стању да прати ток истраге и да прибира податке, то му се, по једногласној одлуци Одбора, ставља на расположење члан одбора Др. Радоје Вукчевић.

Затим даје реч секретару Драгомиру Ивковићу који реферише по предметима из свога делокруга па се доносе ове одлуке:

Одобрава се Милошу Гргићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Брише се из именика адвоката Др. Тодор Поповић из Београда под 11. октобром 1935. год., пошто је тога дана постављен за јавног бележника у Петровграду.

Одобрава се президијална одлука о брисању из именика адвоката пок. Добривоја Јовановића из Београда под 5. новембром 1935. год. као даном његове погибије, с тим, да послове његове канцеларије преузме адвокат Ђорђе Пупић, адв. из Београда.

Одобрава се Сави Грујићу упис у именик адв. приправника на вежби код Др. Рајка Ђермановића, адв. у Београду.

Одобрава се Ацошу Ронају упис у именик адв. приправника на вежби код Младена Радуловића, адв. у Београду.

Брише се из именика адв. приправника Петар Љујић под 5. I. 1933. год., с тим, да му се изда уверење о проведеном времену на вежби.

По питању сталног изабраног суда Занатске Коморе поводом ангажовања адвоката Милана Костића за хонорарног секретара, решено је, да се ствар препусти претседнику да знаће начин, који се не би косио са Зак. о адвокатима.

Поводом претставке адвоката из Чачка-бранилаца Др. Мишовића и другога решено је, да се Господину Министру Правде напише акт, који ће му лично предати претседник Симић кад га ових дана буде посетио.

Поводом претставке студената-Бугара, који студирају на Београдском универзитету, а који су се обратили Комори за помоћ због тога што их управна власт протерује из Београда, решено је, да претседник Симић о овој ствари говори са Господином Министром Правде приликом прве посете.

По акту Љубљанске Коморе Бр. 2125/35. решено је, да се одговори, да питање смањења чиновничких плата не спада у домен Комориног рада и да, према томе, Комора по том питању не може ништа ни предузимати.

По акту Љубљанске Коморе Бр. 2282/85. решено је, да се Комора придружи акцији код Министарства Правде поводом недовољног кредита за књижнице и судске обрасце.

Прима се реферат члана одбора Др. Јанка Олипа о пројекту Закона о заштити индустријске својине, односно измена и допуна истог, с тим, да се поред његовог реферата, који Комора усваја, пошаљу управи за Заштиту индустријске својине још и реферати Др. Мише Алкалаја и Др. Звонка Розенбергера, адвоката из Београда, које су они предали одборском референту Др. Олипу.

Реч добија секретар Љубиша Димитријевић, који реферише по предметима из свога делокруга, па се доносе одлуке по тужбама против адвоката, које се по закону о адвокатима не могу објављивати.

Претседник Симић предлаже да се на данашњој седници изаберу радни одбори, које је на једној од прошлих седница предложио члан Одбора Милан Живадиновић, што одбор једногласно прихвата, па су одма изабрани одбори и то:

Одбор за чланске улоге, у који су ушли: 1. Др. Миленко Стојић, 2. Милан Живадиновић и 3. Лука Пешић.

Одбор за проучавање пројеката закона и уредаба, у који су ушли: 1. Војислав Милошевић, 2. Др. Иван Рибар, 3. Др. Јанко Олип, 4. Др. Видан Благојевић, 5. Сима Алкалај, 6. Др. Радоје Вукчевић и 7. Драгослав П. Ђорђевић.

Одбор за измену пословника, у који су ушли: 1. Тришко Жугић, 2. Милорад Павловић и 3. Милан Живадиновић.

Члан Одбора Тришко Жугић предлаже, да Одбор за уређивање Бранича сачињавају претседник Владимир Симић и чланови Одбора Др. Видан Благојевић и Др. Радоје Вукчевић, што Одбор једногласно прима. Према томе у

Одбор за Бранич изабрани су: 1. Владимир Симић, 2. Др. Видан Благојевић и 3. Др. Радоје Вукчевић.

Пошто је дневни ред седнице исцрпљен, претседник Симић закључује исту у 20 часова.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

IV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, сдржане 20. новембра 1935. год. у 18 часова у Београду.

Присутни: Претседник Владимир Симић, чланови Одбора: Војислав Милошевић, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олип, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милан Живадиновић, Др. Радоје Вукчевић, Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић и Лука Пешић.

Извинили се због недоласка: Заменик претседника Милан Драговић, пошто се налази на путу, и чланови Одбора: Савко Дуканац, Милорад Павловић, Драгослав П. Ђорђевић и Младен Цицар-Јанковић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и реферирше Одбору о својој посети Господину Министру Правде. Каже да је у разговору додирнуо сва актуелна питања а нарочито питање тарифе и рада пискарача. У питању тарифе Господин Министар је изјавио, да је он учинио са своје стране све, да се адвокатска тарифа додесе и да је у томе питању имао и пуно сагласност Господина Претседника Владе, те је због тога и давао изјаве на правничком конгресу лично а на скупуштањи ове Коморе преко свога изасланика г. Стојана Јовановића.

Поводом питања пискарача Господин Министар је обећао своју помоћ, јер тежину питања схвата, али успех борбе против пискарача не зависи само од њега, већ и од других фактора.

Затим је говорено о случају поводом претставке чачанских адвоката-бранилаца Др. Мишовића и другова. Господин Министар се сложио са гледиштем Коморе, а питање поступања према оптуженима већ је регулисано.

Извештава да је посетио и претседника Београдског Апелационог Суда г. Струнцића, који је изјавио, да му је ова посета пријатна. Изразио је жељу да се углед адвокатуре високо подигне и да ће он, у колико и кад до њега буде стигло, помоћи Комору у настојањима ове врсте.

Даље говори о случају пок. Добривоја Јовановића и показује досије, који му је предала супруга пок. Јовановића г-ђа Јелка, из кога се не може да уочи ма каква неправилност у раду пок. Јовановића, напротив, има доказа, да је пок. Јовановић према убици Кнеблу био врло предусретљив.

Изављује да је и члан Одбора Др. Радоје Вукчевић у смислу одлуке Одбора на прошлој седници прегледао судска акта и спремио, пошто је извршио саслушања претседника изабраног суда и још неких лица, другачак писмен реферат, и позива Др. Вукчевића да исти прочита што Др. Вукчевић одмах и чини, али претходно напомиње, да би са испитивањем ове ствари требало похитати.

Др. Вукчевић, пошто је изложио садржину свога писменог реферата, који прилаже за архиву Коморе, предлаже један писмени коминике, који лично чита. Како је цело ово питање и сувише деликатно и како је Комори стало, да се дође до истине, па ма каква ова била, то предлаже да целу ствар испита још један одбор, па предлаже да у тај одбор уђу г. г. Војислав Милошев Ђ, Милан

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Живадиновић и Лука Пешић, са чиме се сви присутни слажу, с тим, да се коминике изда и без решења идуће седнице.

Даје претседник Симић извештава, да за Дисциплинско веће треба изабрати једног члана на место пок. Добривоја Јовановића. Избор пада једногласно на г. Владимира Закића, адв. из Београда. О овоме избору извести г. Закића и Дисциплинско веће.

Реч добија секретар Ивковић, који реферирше по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

Одобрава се Радомиру Милуновићу упис у именик адв. приправника на вежби код Светолика Здравковића, адв. у Крушевцу.

Одобрава се Др. Сарафићу-Соломон Самуелу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Самуила Демаја у Београду.

Одобрава се Драгославу С. Стојановићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Фрање Галијана у Београду.

Одобрава се Гаврилу Гавриловићу упис у именик адв. приправника на вежби код Др. Ивана Рибара у Београду.

Прима се на знање да се адвокатски приправник Ервин Оберсон вратио са бесплатне вежбе у суду и одобрава му се, да настави вежбу у канцеларији Остривоја Фртунића, адв. у Београду, у место у канцеларији Др. Младена Хорвата, где је раније био.

Одобрава се Милану Ж. Аранђеловићу, адв. приправнику из Београда, прелаз из канцеларије Др. Ивана Рибара у канцеларију Милорада Богдановића, адв. у Београду ради продужења приправничке вежбе.

Брише се из именика адв. приправника Велимир Путниковић под 20. X. 1935. год. по одјави принципала.

Реч добија секретар Љубиша Димитријевић, који реферирше по предметима из свога делокруга. Доносе се одлуке по тужбама против адвоката, које се по Зак. о адвокатима не могу објављивати.

Како је дневни ред седнице извршен, то претседник Владимир Симић исту закључује у 20.15 часова.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

V седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 27. новембра 1935. год. у 18 часова у Београду.

Присутни: претседник Владимир Симић, чланови Одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олип, Трипо Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Драгослав П. Ђорђевић и Младен Цинцар Јанковић.

Извинили се због недоласка: заменик претседника Милан Драговић и секретар Љубиша Димитријевић.

Претседник Симић отвара седницу у 18 часова и даје реч секретару Радомиру Ивковићу, који реферирше по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

Одобрава се Николи Ковачевићу, адв. из Ваљева, да пресели своју адвокатску канцеларију из Ваљева у Мионицу.

Одобрава се Браниславу М. Влајковићу упис у именик адв. приправника, на вежби код адвоката Милана Влајковића у Београду.

Претседник Симић покрене дискусију поводом рада изабраних чланова одбора за испитивање и разјашњење случаја пок. Добривоја Јовановића, бив. адв. из Београда. После дуже дискусије, решено је, да Комора штампа изјаву у Политици, Времени и Правди, која текстурелно гласи овако:

Поводом убиства пок. Добривоја Јовановића, бив. адв. из Београда, Адвокатска Комора у Београду испитала је по дужности чињеничко стање и пословање по спору убице и самоубице пок. Кнебла противу фирме Тувер и Вагнер, па је на основу акта спора код изабраног суда, досијеа истог предмета у канцеларији пок. Јовановића, саслушавања и потребних обавештења утврдила:

1. Пок. Добривоје Јовановић као пуномоћник тужене стране у овом спору вршио је своју адвокатску дужност брижљиво и савесно. Ниједном својом рад-

њом он спор није изазвао ни одуговлачио, нити било какав излишан или закону противан поступак предузимао.

2. Спор је окончан одустанком од тужбе тужиоца Кнебла на дан 2. марта 1935. год., када је он пред председником и једним чланом изабраног суда изјавио на записнику да је своје тужбено тражење смањио на 30.000. динара, „пошто се накнадним испитивањем уверио да је то стварна сума коју потражује од фирме Тунер и Вагнер и да му је ову суму од 30.000. динара фирма Тунер и Вагнер потпуно исплатила и зато одустаје од тужбе, с тим, да нема више никаквог потраживања ни по каквом основу“.

Према овоме Адвокатска Комора констатује, да је пок. Јовановић пао као жртва заблуде, а да је вршио своју адвокатску дужност по закону и по својој савести“.

Пошто је дневни ред седнице исцрпљен, председник Симић исту закључује у 20 часова.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера председника и секретара).

ЗАПИСНИК

VI седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 4. децембра 1935. године у 18 часова у Београду.

Присутни: председник Владимир Симић, чланови Одбора: Војислав Милошевић, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олип, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић и Драгослав П. Ђорђевић.

Извинили се: Савко Дуканац, Љубиша Димитријевић и Милан Живадиновић.

Председник Симић отвара седницу у 18 часова и даје реч благајнику Сими Алкалају да реферише о пословању благајне у току месеца новембра 1935. год. По читању, извештај је примљен без примедбе.

Затим реч добија секретар Ивковић да реферише по предметима из свога делокруга. Према његовом реферату доводе се ове одлуке:

Одобрава се Др. Радивоју Јовановићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Брише се из именика адвоката Миодраг Николић, адв. из Београда, у смислу § 36. под а) Зак. о адв., јер је над његовом имовином Окружни суд за град Београд одлуком Ст. 30/35. отворио стечај. За преузиматеља његове канцеларије одређује се Драгослав П. Ђорђевић, адв. из Београда. Истовремено обавестити управитеља масе Уроша Бјелића, адв. из Београда, да се стави у везу са преузиматељем Драгославом П. Ђорђевићем у смислу свога писма од 3. ов. месеца.

Одобрава се Вељку Недељковићу упис у именик адв. приправника на вежби код Драгољуба Марјановића, адв. у Зајечару.

Одобрава се Марселу Калефу прелаз из канцеларије Александра Лазаревића, адв. из Тополе у канцеларију Морица Демаја, адв. у Београду, ради продужења приправничке вежбе.

Брише се из именика Тодор М. Марковић, адв. приправник из Београда, под 28. XI. 1935. год., пошто је ступио у државну службу — Министарство трговине и индустрије.

Брише се из именика адв. приправника Радмило Динић из Београда под 31. X. 1935. године по одјаји принципала.

Брише се из именика адв. приправника Светозар Распоповић под 12. X. 1935. год. због ступања у кадар на отслужење војног рока.

Брише се из именика адв. приправника Властимир Стојановић под 30. XI. 1935. год., пошто је напустио вежбу и преселио се на територију Адв. Коморе у Скопљу.

Прочитан је акт Министарства правде Бр. 116287 од 26. XI. 1935. год., као одговор на тражење Коморе у акту Бр. 2338/35. а поводом претставке Момчила Симића, адв. и другова из Чачка због строгог поступања према Др. Драгиши Мишовићу и друговима у судском притвору. Одговор Министарства примљен је знању.

Прочитан је акт Адвокатске Коморе у Загребу Бр. 2488/35. па је решено, да се по првом одељку достави Загребачкој Комори, као и Савезу и свим осталим Коморама препис акта, који је ова Комора упутила Господину Министру правде

поводом пројекта Зак. о судијама. По другом и трећем одељку решено је, да се Комори у Загребу пише да предложи Савезу Комора акцију, коју ће све, па и наша Комора помоћи.

Овим поводом доноси се принципијелна одлука, да се све претставке, које ова Комора упућује Министарству правде, достављају у препису свим Коморама у земљи као и Савезу Комора.

Примљен је на знање извештај Душана Димитријевића, адв. из Београда, о раду у пореском одбору III Пореске управе у Београду.

Како је дневни ред седнице исцрпљен, то претседник Владимир Симић исту закључује у 19.30 часова.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

VII седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 11. децембра 1935. год. у 18 часова у Београду.

Присутни: претседник Владимир Симић, чланови Одбора г. г. Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олип, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Младен Цинцар Јанковић.

Извинили се због недоласка: заменик претседника Милан Драговић и чланови Одбора г. г. Војислав Милошевић и Драгослав П. Ђорђевић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и одмах даје реч секретару Драгомиру Ивковићу, да реферише по предметима из свога делокруга. По реферисању секретара Ивковића доносе се ове одлуке:

Брише се из именика адвоката Војислав Павлићевић под данашњим, пошто се адвокатуре сам одрекао.

Одобрава се Сави Ракином адв. приправнику из Београда прелаз најпре из канцеларије Милоша Вукићевића у канцеларију Александра Алексијевића а затим из канцеларије Александра Алексијевића у канцеларију Милоша Станковића, адв. у Београду ради продужења приправничке вежбе.

По акту Александра М. Петровића, адв. из Београда, Бр. 2529/35, којим предлаже да Комора издејствује хонорисање бесплатног заступања од стране општина, којој заступани припада, решено је, да се по овом питању ништа не предузима, пошто Одбор сматра, да је свака акција у том правцу потпуно узалудна, нарочито кад се узму у обзир тешке општинске финансије и недовољна наклоност надлежних фактора према адвокатском реду, кад год је у питању решење, које би адвокатима могло донети какву материјалну корист.

По молби Тодора Цветића, учитеља у пензији из Београда Бр. 2517/35, којим моли Комору да као институција правника интервенише против незаконитог поступања према притвореницима у Управи града Београда, решено је, да лично посети господина Министра унутрашњих послова једна депутација, коју ће сачињавати претседник Владимир Симић и чланови Одбора: Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Јанко Олип и Др. Радоје Вукчевић, да му изложи стање које је Комори познато преко њених чланова-бранилаца пред Државним судом за заштиту државе и да у вези са резолуцијом донетом на прошлој Скупштини тражи, да се са незаконитим начином вођења истраге у опште престане.

Одбија се молба Милоша Вукосављевића Бр. 2576/35., којом тражи новчану помоћ, јер исти није ни адвокат, ни адвокатски приправник, нити син адвокатски, у толико пре, што Комора нема кредита за помагање оваквих лица.

Претседник Владимир Симић даје реч секретару Љубиши Димитријевићу, који реферише по предметима из свога делокруга. По реферату секретара Димитријевића доносе се одлуке по тужбама против адвоката, које се по Закону о адвокатима не могу објављивати.

Како је дневни ред данашње седнице исцрпљен, то претседник Владимир Симић исту закључује у 20 часова.

Записник овај прочитан је и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

VIII седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 18. децембра 1935. год, у 18 часова у Београду.

Присутни: председник Владимир Симић, чланови Одбора: Војислав Милошевић, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олип, Трипко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Драгомир Ивковић, Драгослав П. Ђорђевић и Живорад Ђермановић.

Извини се због недоласка Љубиша Димитријевић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова. Извештава Одбор да Господин Министар унутрашњих послова није могао да прими одређену депутацију коморину, наводећи као разлог, да је много заузет данашњом политичком ситуацијом. Што се тарифе тиче и ту се ових дана није могла чинити никаква интервенција, јер је и Господин Министар правде исто тако заузет политичком ситуацијом.

Реч добија секретар Драгомир Ивковић, који реферирше по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

Одобрава се Божидару В. Главичком упис у именик адв. приправника на вежби код Ђорђа Исајловића, адв. у Ђуприји.

Одобрава се Миодрагу Илићу упис у именик адв. приправника на вежби код Николе Перчевића, адв. у Јагодини.

Одобрава се Радовану С. Станојевићу упис у именик адв. приправника на вежби код Николе Роловића, адв. у Београду.

Одобрава се Урошу Стаменковићу, адв. приправнику прелаз из канцеларије Аркадија Милетића у канцеларију др. Владислава Гучића ради продужења вежбе.

На тражење Дисциплинског већа Бр. 449/35. а у смислу § 82. пословника Коморе бира се једногласно за заменика председника Дисциплинског већа Драгослав Стојадиновић, адв. из Београда на место Војислава Павлићевића који се адвокатуре одрекао.

По тражењу Милоша Станковића, адв. из Београда Бр. 2570/35. решено је, да се од Станковића поново тражи да у установљеном му року исплати целу казну и трошкове по пресуди Дисциплинског већа у смислу наредбе Коморе Бр. 2530 од 7.-XII.-1935. год., пошто Комора односно Одбор сматра да није надлежан да на начин како то Станковић тражи ублажује ефекат новчане казне изречене по дисциплинској кривици.

Прочитана је претставка Славка Мијатовића, адв. из Београда Бр. 2586/35. па је решено да се иста остави у архиву, пошто је већ извршено ислеђење догађаја, који он у претставци наводи и пошто то ислеђење није дало никаквог резултата, односно није потврдило наводе Мијатовића.

Члан Одбора Војислав Милошевић саопштава да је као најстарији члан Одбора за проучавање пројеката закона и уредаба примио пројекат измена нацрта Меничног и Чековног закона, али да Министарство Правде није доставило сам нацрт поменутог закона. На његово тражење преко канцеларије коморине Министарство је одговорило, да нацрт није послало ниједној институцији од које је тражило мишљење по достављеном пројекту. Моли чланове Одбора за проучавање пројеката закона и уредаба да се састану у петак 20. ов. мес. у 17 часова у стану Коморе ради редиковања мишљења по пројекту измена нацрта Мен. и Чек. закона.

Члан Одбора Др. Радоје Вукчевић тражи да се сваком члану Одбора за проучавање пројеката закона и уредаба доставља препис пројеката по којима се тражи мишљење Коморе како би сваки члан детаљно могао да проучи материју и уђе у ствар.

Како је шеф канцеларије Радомир Стоиловић изјавио, да се ови преписи не би могли увек на време да изврше, јер Комора има само једну писаћу машину, то Одбор решава, да се набави још једна писаћа машина.

Решено је, да се од Пензионог фонда тражи извештај о томе, како фонд мисли да зида палату на купљеном плацу у Дечанској улици као и коликој се ренти на уложени новац нада.

Како је дневни ред седнице исцрпљен, то претседник Симић исту закључује у 20 часова.

(Слеђују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

IX седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 25. децембра 1935. године у 18 часова у Београду.

Присутни: претседник Владимир Симић, чланови Одбора: Милошевић Војислав, Дуканац Савко, Стојић Др. Миленко, Жугић Трипко, Благојевић Др. Видан, Павловић Милорад, Живадиновић Милан, Акалај Сима, Вукчевић Др. Радоје, Ивковић Драгомир, Цицар Јанковић Младен.

Извинили се: заменик претседника Милан Драговић (био на путу), и чланови Одбора: Др. Иван Рибар и Др. Јанко Олип због празника, и Драгослав П. Ђорђевић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и саопштава Одбору, да га је Господин Министар правде телефоном известио, да је на седници Министарског савета добио овлашћење да у своме ресору донесе правилник о тарифи адвокатских трошкова; с тим да претходно већ готову тарифу прегледају Г. Министар финансија и два члана владе који су адвокати, и да ће тарифу донети до краја овог месеца, а најдаље до православног Божића, — што Одбор прима знању.

Реч добија секретар Драгомир Ивковић, који реферише по предметима из свога делокруга па се доносе ове одлуке:

Одобрава се Јовану Ђорђевићу да пресели своју канцеларију из Младеновца у Београд без икаквог рока, с тим, да његову адвокатску канцеларију у Младеновцу преузме Чедомир Јоцић, адв. из Младеновца.

Брише се из именика адвоката Др. Миљивој Драгомировић под 23. децембром 1935. год. због постављења за јавног бележника у Новом Саду, а за преузиматеља његове канцеларије у Београду именује се Јован Ђорђевић, адв. из Београда.

Одобрава се Милану А. Николићу упис у именик адвокатских приправника на вежби код Момчила Сокића, адв. у Београду.

Одобрава се Миодрагу Арсенијевићу упис у именик адвокатских приправника на вежби код Александра Лазаревића, адв. из Тополе.

Одобрава се Велимиру Путниковићу прелаз из канцеларије Др. Живана Лукића у канцеларију Велимира Лукића, адв. у Београду, ради продужења приправничке вежбе.

Брише се из именика адвокатских приправника Иван М. Калабић под 23. августом 1935. године пошто је постављен за званичника у Среском суду за град Београд.

Брише се из именика адвокатских приправника Милош Ј. Исаковић под 28. октобром 1934. године по одјави принципала.

Брише се из именика адвокатских приправника Нико Т. Роловић под 10. децембром 1935. године по одјави принципала.

Брише се из именика адвокатских приправника Михаило Стевановић под 14. новембром 1935. године, по одјави принципала.

По предмету брисања из адвокатског именика Миодрага Николића а у вези његовог тражења од данас Бр. 2736 решено је, да се са доношењем одлуке причека док решење о скидању стечаја не постане извршено.

Прочитан је акт Дисциплинског већа Бр. 488 од 24. децембра 1935. год. (Бр. Коморе 2737 од 25. децембра 1935. г.) па је решено да се предлози у њему учињени прихвате као корисни по интересе дисциплинског правосуђа.

Прочитан је и примљен знању акт Министарства правде Бр. 125454 од 20. децембра 1935. год. (Бр. Коморе 2676 од 21. децембра 1935. г.) који је Господин Министар правде лично потписао и упутио Комори поводом одликовања почасних претседника Благојевића Обрада и Петковића Добривоја као и активног претседника Владимира Симића, напомињући да је предлог за одликовање потекао колико из поштовања према личности и раду одликаних као претседника Коморе толико и из уважања према раду Коморе и према целокупном адвокатском реду у нашој држави.

Прочитан је акт Пензионог Фонда Бр. 2705 од 24. децембра 1935., год, у коме се излаже шта је решено и какве су намере Фонда у погледу зидања зграде на купљеном имању у Дечанској улици, па је решено да о тим питањима претходно разговара претседник Симић са претседником Фонда и да на идућој седници обавести Одбор детаљније о свему.

Како је дневни ред седнице исцрпљен, то претседник Симић исту закључује у 20 часова.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

БЕЛЕШКЕ

Адвокатска Комора
у Београду

Бр. 2676

21. децембра 1935.

Министарство Правде

Бр. 125454

20. децембра 1935. год.

Београд

АДВОКАТСКОЈ КОМОРИ

БЕОГРАД

Указом Његовог Величанства Краља од 10. децембра 1935. год. Бр. 125454 одликовани су г. г. Благојевић Обрад, адвокат и почасни претседник те Коморе; Петковић Добривоје, адвокат и почасни претседник те Коморе Орденом Југословенске Круне II реда и Симић Владимир, адвокат и претседник те Коморе Орденом Светог Саве III реда.

Извештавајући Комору о овоме смаграм потребним да напоменем да је предлог за одликовање потекао колико из поштовања према личности и раду именованих као претседника те Коморе толико и из уважења, које Министарство правде има према реду те Адвокатске Коморе и према целокупном адвокатском реду у нашој држави.

(М. П.) Министар правде,
Др. Мишкулин, с. р.

Основна начела новог Немачког
пореског законодавства.

При преузимању власти почетком 1933. г., нова немачка влада нашла је неутешан порески биланс: непрестано навијање пореског „шрафа“ — крајњи закључак мудрости свих грађанских влада привреду је све јаче и јаче приморавало, да место од чистог прихода, живи од субстанце. Економско осиромашење текло је паралелно са све јачом незапосленošћу, која је коначно захватила преко 20 милијона људи, дакле скоро 1/3 немачког народа, не рачунајући овде оне незапослене и чланове њихове породице, које статистика није забележила. Приходи Рајха су падали а расходи земаља и општина стално су били у порасту због све већих издатака за читаву војску незапослених. У 1930. г. сама држава имала је дефицит од округло 1 1/4 милијарде. У 1931. г. и поред повишења старих и завођења

нових пореза, дефицит се је попео на 1365 мил. марака а у 1932. г. био је још са 817 мил. марака нижи од пореског стања потраживања. Према томе и држава и привреда у опште били су близу банкротства. Предстајао је, дакле, прави Сизифов рад.

Министар финансија Фон Кросиг и његов најближи сарадник држ. секретар Рајнхардт, порески стручњак са новим и са дотадашњим назорима дијаметрално супротним погледима, увидели су одмах у почетку, да порез треба из основа изменити.

Унесено је пет основних начела једне конструктивне пореске политике, која је требала више него до сада да води рачуна о социјалној правди. Требао је пре свега одтеретити слабога у корист јачега. Ова начела, која су имала да поново оживе привреду, у кратку су следећа:

1. — Пореска олакшања треба увек онде уваћати, где се она покажу прикладним да подстрекну на покриће потреба или да умање тражњу добара и радова или незапосленост — да повећају промет, приход или потрошњу немачкој привреди и која су у стању да умање финансијске потребе за помоћ незапослених.

2. Треба ићи за тим, да се снизе или шта више укину сви такви порези, о којима се може мислити, да ће се тиме моћи постићи исти učinak.

3. Порези се имају у опште оријентисати према политичко-народним начелима, пре свега са што већим олакшањем пореских обвезника са много деце са потпуним укидањем односно снижењем или преносом на лица која нису ожењена или на лица са мало деце.

4. У привреди порези имају ићи за тим, да подижу вредност личности и личну одговорност и да олакшавају приватну иницијативу.

5. У циљу подизања продуктивног народног прихода има се систематски тежити општем снижењу или укидању извесних пореза, како би се могао очекивати повољан развитак државне економије.

Сада се ради по овим пореским начелима и несумњиво се дошло до извесних успеха. Јасно су признате унутрашње везе између пореза и привредне животне способности једног народа, дакле између пореске и опште привредне политике, и ставило се је пореско законодавство управо у службу привредне политике.

Из великог броја предузетих мера треба истаћи ради карактеристике започетог пута најважније, јер се претпоставља,

да ће управо практична примена наићи на жарочито интересовање свугде тамо у иностранству, где се мора да бори са сличним тешкоћама. Унапређење моторизовања Немачке, коју је предсказао државни канцелар у 1933. г. постигнуто је на два начина: једним, пореско-политичким олакшањем за држање и набавку аутомобила¹⁾ и другим, подизањем промета моторним колима, особито, пак, државном мрежом аутомобилских путева. Друга група закона стварана је са становишта позитивне народносне политике. Годишњи износ од 150 милиона марака, предвиђен за зајмове за брак²⁾ а уведен на терет неочењених, подсељен је до сада на 400.000 бракова и исти толики број женских радница замењен је са незапосленим радницама. Све ово имало је посредно повољног дејства за све оне гране индустрије, које раде за потребе станова или кућне привреде, као и за приметно повећање броја деце, од чега су имале користи опет друге бранше (друга занимања). Оживљавању грађевинског тржишта много је допринело исто тако политичко-народносно важно унапређење израђивања малих станова³⁾. Законом: „О Пореским олакшицама за кућну женску послугу“⁴⁾ и додацима из пореских средстава за ново намештење помоћних радних снага у пољопривреди у велико се је ограничила незапосленост великих народних

група тако н. пр. код кућних намештенника у 1934. г. за преко 1/2. Пореским законима о смањењу земљарине и пореза на промет за сеоске поседнике од 21. септембра 1933. г. повећала се је на првом месту куповна способност пољопривреде. Као одлучна мера отписати су на крају кратким путем заостали порези из ранијег времена, ако су се доказали исти толики издатци за набавку рада.

Нова пореска политика могла је меродавно да допринесе постигнутим успесима у борби против незапослености. Упоредо са опадањем броја оних без прихода од преко 6 милиона на испод 1 3/4 мил. јако су се повећали приходи Рајха, села и општина, што је повољно упливисало на мере за санацију. Према томе није се изјавила нада да ће нова пореска политика на крају ипак корисно утицати на плаћање пореза. Код предрачуна од 7.077,7 мил. марака и код фактично наплаћених 8.217,2 мил. мар. показала је 1934. г. један знатан вишак, пошто је на место уобичајеног дефицита већ у 1933. г. показан један мали вишак. По личној изјави Министра Финансија 1935. г. показале један вишак од преко 2 милијарде. Преглед појединих врста пореза потврђује исправност овакве пореске праксе, којом се оживљује привреда. У рачунској години 1934. порастао је приход пореза на друштва за 52% према прошлој години; порез на приход за 33%; порез на промет за 23,5%, порез на менице 63% а и код других врста пореза није овај пораст незнатан, ако се има у виду не баш најбољи положај стране трговине и многих индустрија за извоз као и остале тешкоће.

Мисао водиља, да се једна успешна пореска политика не може да задовољи само тиме, да захвата све могуће изворе пореза, него да она мора бити свесна тога, да у првом реду морају да стоје привредна животна способност народа и правична подела, да изграђују привреду и да јој служе — издржава је тиме своју пробу и заслужила је могуће, да се примени тамо, где постоје сличне прилике.....

Др. Г. Волф, адвокат

Берлин

¹⁾ Закони од 10. априла 1933. г. и 28. фебруара 1935. г. (Бригање прихода из пореза на моторна возила), § 67 став 10а. закона од 16. октобра 1934. г. (Закон о изузимању приватних моторних возила из имовине подложне порезу), Закон од 1. јуна 1933. г. (Бригање пореза на приход, на обрт и на корпорације код допунске помоћне набавке из обртног прихода), затим бескаматни зајмови за делимичну набавку моторних возила према § 6 т. 1 Закона о порезу на приход од 16. октобра 1934. г.

²⁾ Особито Закон о помагању склапања бракова од 1. јуна 1933. г.

³⁾ Закон од 21. септембра 1933. г.

⁴⁾ Сад примљено у §10 ст. 1. т. 1 закона о порезу на приход од 16. октобра 1934. г.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

А р х и в за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник Др. *Михаило Илић*.

Садржај Бр. 5. Књ. XXXI. (XLVIII.) за новембар 1935. год.:

Чланци: Др. Ђорђе Тасић: Платон г. Слободана Јовановића; Др. Анри Мазо: О Пољском облигационом закону; Др. Александар Соловјев: Сељаци-племићи у историји југословенског права; Др. Јован Савковић: Усменост у Грађ. парн. поступку (Крај); Др. Милош Радојковић: Србија и међународни положај Ђерлапа од Париског конгреса до Светског рата. — Правна политика: Др. Милан Бартош: Привредне задруге у Србији (Допуна српског правног система хрватским правом). — Хронике: Међународно-правна од Илије А. Пржића; Административна од Светозара Аџића и Ананија Илића; Судска од Владимира Тимошкина, Душана П. Мишића, Божидара Хаџи-Пешића и Миодрага П. Поповића.

Садржај Бр. 6. Књ. XXXI. (XLVIII.) за децембар 1935. год.:

Чланци: Др. Евгеније Спекторски: Стогодишњица Токвилдове књиге о демократији: Др. Мехмед Беговић: О реформама породичног права муслимана у Египту; Др. Милош Радојковић: Србија и Међународни положај Ђерлапа од Париског конгреса до Светског рата (Крај); Др. Ђорђе Мирковић: Удели код друштва са ограниченом одговорношћу (Прилог за одређивање њиховог појма); Др. Бранислав Недељковић: Општа чињеничка стања побијања у стечају (Опште претпоставке права побијања); Др. Борислав Т. Благојевић: Примена новог Грађ. парн. поступка. — Правна политика: Др. Милан Бартош: Стални изабрани судови као класни судови. — Хронике: Економско-финансиска од Др. Александра Билимовића и Др. Милије Мирковића; Административна од Ананија В. Илића; Судска од Др. Видана О. Благојевића, Андрије Р. Лакића, Др. Боривоја Д. Петровића и Милорада М. Јовановића.

М ј е с е ч н и к, гласило Правничког друштва у Загребу. Уредници: Др. *Едо Ловрић* и Др. *Иво Полишео*.

Садржај Бр. 11. и 12. Год. LXI. за студени-просинац (новембар—децембар) 1935. год.:

Абесинија (Етиопија), њезино државно уређење и међународни положај од Др. Јураја Андраши; Предмет и метода социологије од Др. Динка Томашића; Појам парнице од Др. Ђоке Павловића; Поступак против млађих малолетника од Др. Августа Богдановића; Приједлог за уређење имовинских односа брачних другова у новом општем грађанском закону од Др. Алфреда Фишера; Lambert Quetelet: „Sur l'homme“ — 1835. од Др. Рудолфа Сигњара: Како се има побијати одлука која одбија спречавајуће приговоре, када је унесена у пресуду § 353. ст. 4. гр. п. п.)? од Анте Миличића.

О д в ј е т н и к, орган Адвокатске коморе у Загребу. Уредник Др. *Иво Полишео*.

Садржај Бр. 9. — 10. Год. IX. од 20. просинца (децембра) 1935. год.:

Извјешће о скупштини Адвокатске коморе; Извјешће о скупштини Миrowsинског фонда Адвокатске коморе; Права бранилаца у припремном поступку; Дисциплинска власт над одвјетницима у Француској; Извјештај анкетног одбора о мировинском питању; Тарифа; Разна рјешења важна за сталеж: Из Адвокатских комора; Вијести Адвокатске коморе у Загребу; Разно.

П о л и ц и ј а, часопис за управно-полицијску и судску праксу. Власник и уредник *Васа Лазаревић*.

Садржај Бр. 21.-22. Год. XXII. за новембар 1935. год.:

Тешкоће хемијске судске анализе због недостатка података од Др. Е. Швагра; Циганска недела од Др. Војислава Кујунџића; Старији малолетници у нашем позитивном праву од Сек. Н. Кецојевића; XII. Заседање Међународне криминалне полицијске комисије од Владете Милићевића; Заједничко подизање кућа (свршетак) од Др. Богољуба Јовановића; Антимарксистички институт од Л. В.; Сезонско деловање кријумчара дувана од Реље А. Ђорђевића; Како се одређује старалац по забрани, његова права и дужности од Ник. И. Гајића; Бриге о уличној деци у Америци од С. Сервиниска; Девети Међународни Конгрес за казнене заводе (наставак) од Др. Илије М. Јелића; Наши полицијски агенти од Т. Алагића;

Прејутне хипотеке Ликвидационе банке и нове земљишне књиге од М. Станишића; Да се подигне углед струке од Милана Арсенијевића; Раскидање заједнице између очуха и пасторка (свршетак) од Ивана Д. Петковића; § 434. и след. Грађ. суд. пост. за Србију и Нови грађ. парн. пост. од Др. Александра Франића; Персонална евиденција код опште управних власти, каква је и каква треба да је (свршетак) од Стевана М. Штерића; Ко је надлежан да расматра по жалби решења донета од стране градских општина по чл. 2. Зак. о такс. из одељка „Л“ истога закона у вези § 128. Зак. о град. општинама? од Светомира Ј. Поповића; О анонимним доставама од Бран. Н. Станковића. — Судска пракса од Јована Д. Смиљанића. — И т. д.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 22. новембра до 31. децембра 1935. год.

Бр. 271. — LXVII, од 22. новембра 1935. год.:

616.) Уредба о фонду Војног музеја. — 617.) Уредба о малопродаји и дрварењу из државних шума. — 618.) Уредба о ванредном отпису сразмерног дела за наплату још недоследног пореског дуга крајем 1932. године. — 619.) Уредба о измени и допуни Уредбе о заштити земљорадника од 30. септембра 1935. године. — 620.) Уредба о првом и повременом прегледу и жигосању мерила, справа за мерење, бурали, боца и судова. — 621.) Уредба о одвајању села Отпочиваљке од Општине нојичке и придавању Општини Лишњој. — 622.) Правилник о вршењу прегледа задруга (савеза) и о фонду за вршење прегледа. — 623.) Правилник о вршењу надзора производње племенитих метала. — 624.) Упутство за разрез друштвеног пореза свима финансијским дирекцијама и пореским управама.

Бр. 278. — LXVIII, од 30. новембра 1935. год.:

625.) Уредба о олакшицама наплате приноса Фонду за пошумљавање од поседника недржавних шума. — 626.) Уредба о промени имена Општине Ечка. — 627.) Уредба о разгруписавању Општине Павлово. — 628.) Уредбо о изолитиви крајев Грже ии пристава из обчине Стична ии прикључитви обчине Са Вид. — 629.) Уредбо о изолитиви крајев Плешивца ии Јеруздем в плујском срезу из обчине Ивањкови ии прикључитви обчине Св. Миклави. — 630.) Уредбо о установити обчине Бегуње на Горењском в срезу равдовљшкем. — 631.) Уредба Министра правде од 23. новембра 1935. године број 117840 којом се у седшту Среског суда у Јастребарском утврђују два јавно-бележничка места. — 632.) Упутства по Уредби о запослењу страних држављана. — 633.) Правилник за међународни ваздушни саобраћај. — 634.) Правилник и норме о производњи, увозу и промету вештачких ђубрива. — 635.) Отштета при целпењу стоке против прострела и овчјих богиња. — 636.) Решење Министра пољопривреде. — 637.) Решење Министра пољопривреде. — 638.) Друштва са ограниченом одговорношћу. — 639.) Ослобођење од увозне царине туристичког пропагандног материјала из Краљевине Мађарске. — 640.) Измене Правилника споредних принадељности службеника државних саобраћајних установа. — 641.) Обзвана. — 642.) Промена имена села Ечка у „Павлово“.

Бр. 285. — LXIX, од 7. децембра 1935. год.:

634.) Указ о отварању Посланства Краљевине Југославије у Сантијагу. — 644.) Указ о поступном отварању самоуправних виших разреда почев од школске 1936/37. године. — 645.) Указ о постепеној претварању непотпуне гимназије у Требињу у потпуну. — 646.) Уредба о измени и допуни Уредбе о примени закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине. — 647.) Измене и допуне Правилника за примену Уредбе о запослењу страних држављана. — 648.) Распис Министра финансија о измени тач. 8. и 9. расписа бр. 39336/IV-1931. — 649.) Измене и допуне у катастарском правилнику. — 650.) Измена Правилника о унутрашњој телефонској служби. — 651.) Измене Правилника о привременим и споредним принадељностима службеника Речне пловидбе. — 652.) Измене Правилника о службеницима Речне пловидбе. — 653.) Промена имена села Врчице у „Речице“. — 654.) Промена имена села Брабонић у „Градевац“ из засека Мало Свињаре у „Сењак“. — 655.) Приступ Тангерске зоне Међународној конвенцији о аутомобилском саобраћају. — 656.) Приступ Тангерске зоне Међународној конвенцији о друмском саобраћају. — 657.) Приступ Ирака споразуму о бродовима светионицима са посадом које се налазе изван одређеног места. — 658.) Приступ Мексика изјави о признању права на поморску застава државима које немају морске обале. — 659.) Ратификација Конвенције за уређење лова на китове од стране Нове Зеландије. — 660.) Ратификација Конвенције о уговорима о најму морнара. — 661.) Ратификација Конвенција Међународног биро-а рада. — 662.) Приступ Републике Аргентине Међународној Конвенцији о теретним линијама. — 663.) Преглед државних расхода и прихода за месец октобар и за период април-октобар 1935. г. по буџету за 1935/36. год.

Бр. 291. — LXX, од 14. децембра 1935. год.:

664.) Измене и допуне Уредбе о картелима од 3. августа 1934. год. — 665.) Уредба о продужењу рока из § 74. Закона о искоришћавању водних снага из 1931. год. за добијање повластице за воде-

нична постројења јачине до 15 бруто КС. — 666) Уредбо о изолчитив краја Груча в кршкем срезу из обчине Костањезица ин прикључитви обчини Шент. Јернеј. — 667) Уредбо о изолчитив краја Грлинци в Птујском срезу из обчине Дрбетинци ин прикључитви обчини Јуршинци. — 668) Уредба о премештању седишта Општине горпо-дреничке. — 669) Правилник о примечи главе III. и § 95. Закона о лову. — 670) Правила опште студентске мензе на Универзитету у Београду. — 671) Распис — При увозу електричних сијалица царинарница ће слаги по два угледа Одељењу пореза Министарства финансија. — 672) Одлука средишње управе за посредовање рада. — 673) Исправка.

Бр. 294. — LXXI, од 18. децембра 1935. год.

674) Уредба о пореским и таксимом повластицама за хотелску индустрију. — 675) Уредбо о изолчитив краја Ивањшевици в срезу муркособшком из обчине Крижевци ин прикључитви обчини Просењаковци. — 676) Уредбо о изолчитив крајев Вогље, Вокло, Храстје ин Пребачево в крајском срезу из обчине Трбоје ин прикључитви к обчини Шенчур. — 677) Преглед и жигосање хидробиона. — 678) Упутство за разрез, исплату и књижење свештеничког бира и паролџа ног намета у смислу § 20 Финансијског закона за 1934. односно 1935. годину. — 679) Наредба Министра правде од 10. децембра 1935. год. бр. 120796. којом се одрчују рејони за прво и друго јавнобележничко место у седишту Среског суда у Јастребарском. — 680) Решење Министра унутр. послова III. Бр. 48086. — 681) Измене у Правилнику о полицији пловидбе. — 682) Решења Опште седнице Државног савета. — 683) Приступ слободне државе Ирске Конвенцији за изједначење извесних прописа о међународном преносу ваздухом) — 684) Телефонски саобраћај.

Бр. 302. — LXXII, од 28. децембра 1935. год.

685) Уредба о путном паушалу чиновницима Дуванских станица за службена путовања и за рад по пословима сађе дувана у реонима Дуванских станица. — 686) Уредба о измени Уредбе о прекиду застарелости земљорадничких меница. 687) Уредбо о здружитви обчине Рибница трг ин Рибница-сколица. — 688) Уредбо о установитви обчине Радвање. — 689) Уредбо о изолчитив краја Загоји и из обчине Горишница. — 690) Правилник о заштити радника код радова за лаковање и бојење путем пистолета. — 691) Правилник о употреби пећи за емаљирање. — 692) Тумачење одредбе Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника. — 693) Тумачење Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника. — 694) Рок за подношење спискова струјомера. — 695) Одплаћилни начрт. — 696) Наредба о збрињавању незапослених радника и намештеника од 15. децембра 1935. год. — 697) Измене и допуне Правилника о привременим и споредним припадљеницима службеника Речне пловидбе. — 698) Цијанизирање садница винове лозе и делова истих. — 699) Измена поштанске тарифе.

НОВЕ КЊИГЕ

Васа Лазаревић: За спас напуштене деце. Београд, 1935. стр. 82. Издање пишчево.

Др. Иво Полишео: Обрана једног оптуженика (Пледоаје). Загреб, 1935. стр. 63. Издање пишчево. (Латиницом).

Лаза М. Костић: Административно право Краљевине Југославије. Друга књига — Делатност управе — посвећено *Др. Борђу Тасићу* професору Београдског универзитета у знак захвалности и уважења. Београд, 1936. стр. 396. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д.

Др. Борислав Т. Благојевић: Појам права у систему професора г. *Др. Борђа Тасића*. Посебни отисак из *Бранича*, свеске за новембар 1935. Београд, 1935. стр. 12.

„Темис“-ов Правнички годишњак 1936. Издаје „Темис“ накнадни завод правничких књига. Загреб, 1935. стр. 288. (Латиницом).

Др. Јанко Шуман: Коментар Закона о заштити ауторског права и међународних прописа. Београд, 1935. стр. 579. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. (Латиницом).

Бран. Ј. Тодоровић и Косша В. Аранички: Најновија школска администрација и упут за вођење рачунских и режисерских књига. Београд, 1936. стр. 218. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. (Латиницом).

Димитрије Поповић: Борба за народно уједињење 1908.—1914. — Библиотека Српски народ у XIX. веку. Књ. 7. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. Београд, 1936. стр. 172.

Миодраг Т. Ристић: Италијански национализам. Београд 1936. стр. 57. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д.